

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Elišky Petlanové
Professional development portfolio by Eliška Petlanová
Eliška Petlanová

Vedoucí práce: PhDr. Alena Thorovská
Studijní program: Vychovatelství
Studijní obor: Vychovatelství

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Elišky Petlanové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Rabyni 11. 4. 2024

Ráda bych tímto poděkovala paní PhDr. Aleně Thorovské za její spolupráci, vstřícnost a rady při tvorbě mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mi byli oporou v těžkých chvílích, které jsem v průběhu studia prožívala.

ABSTRAKT

Portfolio profesního rozvoje Elišky Petlanové obsahuje deset kapitol. První část. Předmluva slouží jako úvodní text, který provádí celou práci. Další část je profesní životopis, který stručně popisuje autorku po stránce odborných znalostí. Následující část Odborná esej se zabývá problematikou environmentální výchovy na základních školách a důležitosti školních zahrad. Kapitola Konspekt knihy představuje titul s názvem Co děti nejvíce potřebují? Téma této knihy je dobrým průvodcem i pro začínající pedagogy. V další kapitole Seznam literatury, který může být přínosný pro rozšíření znalostí v oboru. Profesiografický rozbor pedagogického pracovníka se zabývá pohledem na vychovatele a slouží pro představu vychovatele po profesní i po lidské stránce. V kapitole Případová studie školy je seznámení se Základní školou Hradištko, kde autorka v době vypracování bakalářské práce pracuje jako vychovatelka a asistentka pedagoga. Písemná příprava je zpracována na uskutečněné odpoledne ve školní družině v týdnu na jaře. V seznamu literatury a v seznamu zdrojů jsou uvedené tituly a odkazy, které sloužily k vypracování Portfolia profesního rozvoje. Závěr zachycuje autorčino zamyšlení nad studiem. Autorka se zde zamýšlí nad přínosem pro její další profesní cestu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Environmentální výchova, portfolio, školní družina, vychovatel, základní škola

ABSTRACT

Eliška Petlanová's professional development portfolio contains ten chapters. First part. The preface serves as an introductory text that carries through the entire work. The next part is a professional biography, which briefly describes the author in terms of professional knowledge. The following part of the professional essay deals with the issue of environmental education in elementary schools and the importance of school gardens. The Synopsis chapter of the book presents a title called What do children need most? The topic of this book is a good guide even for beginning educators. In the next chapter, a list of literature that can be beneficial for expanding knowledge in the field. The professional analysis of the pedagogic worker deals with the view of the educator and serves for the image of the educator from both a professional and a human point of view. In the chapter Case study of the school, there is an introduction to the Hradištko Elementary School, where the author works as a teacher and teacher's assistant during the preparation of her bachelor's thesis. The written preparation is processed in the afternoon held in the school group during the week in the spring. The bibliography and the list of sources list the titles and references that were used to develop the Professional Development Portfolio. The conclusion captures the author's reflection on the study. Here, the author reflects on the contribution to her further professional journey.

KEYWORDS

Environmental education, portfolio, school group, educator, elementary school

Obsah

1	Předmluva.....	8
2	Profesní strukturovaný životopis.....	9
3	Odborná esej.....	11
3.1	Lze environmentální výchovu vnímat jako vstupenku do budoucnosti?.....	11
3.1.1	Implementace EVVO do ŠVP.....	14
3.1.2	Koordinátor enviromentální výchovy na základních školách	15
3.2	Školní zahrada	16
3.2.1	Historie školních zahrad v České republice	16
3.2.2	Školní zahrada jako edukační prostředí.....	17
3.2.3	Školní zahrada ve volném čase dětí.....	18
	Závěr	19
	Zdroje:.....	20
4	Seznam prostudované literatury vážící se obsahově ke studijnímu oboru	22
5	Konspekt knihy	24
6	Profesionální rozbor pedagogického pracovníka – vychovatel ve školní družině	33
6.1	Kvalifikační předpoklady dle zákona	34
6.2	Profesiogram činností pedagogického pracovníka	36
6.3	Vychovatel ve školní družině a specifikace výuky ve volném čase.....	36
6.3.1	Požadavky pro výkon profese vychovatel ve školní družině dle zákona	40
	Závěr	42
7	Případová studie školy.....	43
7.1	Základní údaje školy.....	43
7.2	Úvod	44
7.3	Představení Základní školy Hradištko, Praha – západ.....	44
7.3.1	Školní vzdělávací program.....	48
7.3.2	Volitelné předměty	49
7.3.3	Volnočasové aktivity a aktivity nad rámec výuky	49
7.3.4	Školní družina a školní klub.....	50
7.3.5	Kroužky.....	50
7.3.6	Klima školy	51
	Zdroje:.....	53
8	Písemná příprava na volnočasovou aktivitu.....	54
9	Závěrečná reflektivní úvaha o studiu	61
10	Seznam použité literatury a pramenů	64
11	Seznam příloh.....	67

11.1	Obrázky č. 1 – č. 7.....	67
------	--------------------------	----

1 Předmluva

Zvolit téma bakalářské práce k ukončení studia na vysoké škole vůbec nebyl snadný úkol. Témat bylo mnoho. Při hodnocení každého tématu zvláště jsem narážela na jednotlivá úskalí. Nakonec jsem vybrala jako vhodnou variantu bakalářské práce Portfolio profesního rozvoje. Už samotné vypracování závazné struktury práce mě studování potřebných informací posouvalo profesně dál. Doplnila jsem si vzdělání o další zajímavé poznatky. Při hledání ve zdrojích jsem objevila další inspiraci jak k osobnímu růstu, tak i k profesnímu růstu.

Už samotné sepsání životopisu jsem si uvědomila svou letitou praxi a mnohé zapomenuté se připomnělo.

Téma odborné eseje bylo pro mě okamžitě jasné, ovšem zpracovat cíl byl nelehký úkol. Přestože termín environmentální výchova tu máme již mnoho let, vysvětlit její poslání a důvod, proč je implementována jako průřezové téma ve školních vzdělávacích programech není vůbec snadné.

Pro zpracování konspektu knihy jsem zvolila publikaci od mezinárodně uznávaného pana profesora Matějčka – Co děti nejvíc potřebují. Následná kapitola Profesiografického rozboru se zabývá profesí vychovatel, a to zejména vychovatel ve školní družině. Jsou zde uvedeny zákonný výklad, požadavky profese, její zvláštnosti a úskalí.

V Případové studii školy jsem si vybrala své současné působiště Základní školu Hradištko. Hlavní důvodem bylo, že je to pro mě známý prostor, jehož jsem součástí a mohu reflektovat školu lépe. Snažím se být škole a zejména dětem přínosem.

Pro část bakalářské práce Písemná příprava na volnočasovou aktivitu jsem si vybrala téma jara a příchod mládeže. Příprava je zpracována v souladu s Ročním plánem činností školní družiny a Školním vzdělávacím programem pro zájmové vzdělávací naší školní družiny. Dobře vypracovaná příprava na volnočasovou aktivitu s respektováním zvláštností dětské skupiny a dobře zvolené metody vedou vždy ke splnění pedagogických cílů.

Soupis prostudovaných zdrojů hodnotím jako dobrý pedagogický nápadník pro čtenáře mé bakalářské práce.

2 Profesní strukturovaný životopis

Osobní údaje

Jméno a příjmení. Eliška Petlanová

Datum narození: 8. 10. 1987

Kontaktní údaje

Trvalé bydliště: Rabyně 10, Rabyně 252 08

Telefonní číslo 725 100 067

Email: petlanova.eliska@gmail.com

Vzdělání

2019 – dosud	Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta – Bakalářské studium, studijní program – Vychovatelství
Studijní obor: BC-VYCH (7505R008)
září 2003 – květen 2007	Škola Kavčí hory Střední odborná škola služeb – denní studium, studijní maturitní obor – Sociálně-správní činnost – Sociální péče (75-41-M/002 Sociální péče)

Další vzdělání

leden 2019 – listopad 2019	Narativní práce s dětským traumatem – Velký vůz Sever
č.j. Akreditace MPSV – 2016-0716-PC/SP
září 2017 – červenec 2018	Specializační studium pro školní koordinátory EVVO – Klub ekologické výchovy
č.j. Akreditace MŠMT – 4267/2013-1-926
září 2014 – červen 2015	Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga – VISK
č.j. Akreditace MŠMT – 20893/2013-1-622
září 2011 – květen 2013	Vychovatelství (Studium v oblasti pedagogických věd v rozsahu 250 h.), Univerzita Karlova v Praze
č.j. Akreditace MŠMT – 21662/2009-25-544

Pracovní zkušenosti

- srpen 2020 — Současnost Vychovatelka ve školní družině v Základní škola Hradištko, okres Praha – západ, Hradištko pod Medníkem
- srpen 2020 — Současnost Asistentka pedagoga v Základní škola Hradištko, okres Praha – západ, Hradištko pod Medníkem
- srpen 2015–červenec 2020 Vedoucí vychovatelka ve školní družině v Základní škola Štěchovice, okres Praha – západ, Štěchovice
- srpen 2015–červenec 2020 Asistentka pedagoga v Základní škola Štěchovice, okres Praha – západ, Štěchovice
- září 2010–červen 2015 Vychovatelka s vedoucí funkcí ve školní družině v Základní škola Slapy, okres Praha – západ, Slapy nad Vltavou

Jazykové znalosti

Anglický jazyk – základní znalost – A1

Ostatní znalosti a dovednosti

Práce s PC – MS Office

Řidičský průkaz skupiny B

Dovednosti spojené s vedením lidí, pracovní samostatnost, kreativita

V Rabyni dne 5.dubna 2024

Eliška Petlanová

3 Odborná esej

Cílem této eseje je proniknout více do souvislostí enviromentálního vzdělávání a odrazem v budoucnosti udržitelnosti naší planety. Tuto kapitulu mé bakalářské práce bych proto ráda využila i pro otázku, proč jsou školní zahrady nedílnou a velmi důležitou součástí enviromentální výchovy na základních školách.

3.1 Lze environmentální výchovu vnímat jako vstupenku do budoucnosti?

K životnímu prostředí a k planetě vůbec cítím velkou pokoru.

V posledních letech jsme svědci devastování přírody, znečišťování planety všemi možnými způsoby konzumem, plýtváním. Všeobecně lze říct, že jsme si už před mnoha lety jako lidstvo zadali do navigace cíl Ekologická krize. A jsme v cíli. Svým bezohledným, nedomyšleným a krátkozrakým viděním světa jsme způsobili, že se tu potýkáme s mnoha problémy. Lidský život je velmi krátký s porovnáním života naší planety, a to si myslím, že je důvodem nezodpovědného chování člověka na Zemi, protože on nevidí tak daleko. Člověk dlouho neviděl důsledky svého neekologického chování. Až postupně, kdy planeta začala o sobě dávat vědět, že začíná být „nemocná“, jsme se jako lidstvo začali zabývat otázkami ekologie: Co, jak a proč.

Lidská populace obývá naši planetu přibližně 200 000 let. Víceméně tento celý čas člověk přijímal a ve svůj prospěch využíval všechny dary přírody. Měl pocit, že jsou všechny přírodní zdroje nevyčerpatelné. Člověk si různými cestami přivlastnil i krajinu, ovšem nedobře ji obhospodařoval. Velmi dlouhou dobu bylo nastaveno, co nevidím, je pryč. A tento lidský postoj se pomalu začal díky masivnímu rozvoji v průmyslu po celém světě v posledních několika desetiletí nazývat problémem. Začala být nemocná celá příroda.

Postupným osidlováním se začala měnit i krajina. Primárně začaly ubývat přírodní zdroje, které člověk ke svému životu potřebuje. Ano, díky rozvoji průmyslu, který přinesl mnoho užitečného, se ale začal hromadit i v gigantickém rozměru odpad. Začalo velké znečištění vody, půdy a ovzduší.

Postupně se přichází na to, že se s těmito problémy setkávají všude po celé Zemi. Vzniká tak nový typ problému, který se nazývá globální. Vlivem chování každého člověka na Zemi se ohrožuje celkový přírodní systém. Dodnes neumíme přesně vypočítat ani odhadnout, jak bude naše planeta vypadat do budoucna.

Zcela souhlasím s vědci, biology, politiky, pedagogy a dalšími, kteří volí cestu výchovou, která vede k odpovědnosti za životní prostředí od jednotlivce až po celou společnost. Přichází tedy nový termín Environmentální výchova.

Velký posun nastal v roce 1983, kdy OSN (Organizace spojených národů) ustanovila komisi, které po své čtyřleté práci vydala knihu Strategie trvale udržitelného rozvoje. (Dostupné na: <https://www.enviweb.cz/60462>)

Postupně díky mezinárodním konferencím se výklad tohoto termínu postupně definoval. Poprvé se tento termín objevil v roce 1947 konferenci Mezinárodní unie ochránců přírody. Ale až v roce 1977 v konání První mezivládní konference, která se konala v Tbilisi, se formulovaly hlavní myšlenky a cíle environmentální výchovy viz. níže.

Činčera, 2007, uvádí cíle environmentální výchovy. Cíl je posílit vědomí a porozumění ekonomické, sociální a ekologické provázanosti v městských i venkovských oblastech. Jako další cíle uvádí poskytnutí každému příležitost dosáhnout znalostí, hodnot, názorů, odpovědnosti a dovedností k ochraně a zlepšování životního prostředí a tvořit nové vzorce chování jednotlivců, skupin i společnosti jako celku vstřícné k životnímu prostředí. A to se postupně stalo hlavní myšlenkou vybudování environmentální výchovy jako jedno z průřezových témat v Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy.

Také v České republice došlo k významovému posunu v chápání environmentální výchovy. V prvopočátku se hovořilo „ochraně přírody a výchově k péči o životní prostředí“. V osmdesátých letech se používal pojem „ekologická výchova“, v devadesátých letech se pak v souvislosti s počátkem výuky anglického jazyka na školách začal používat pojem „environmentální výchova“. Činčera upozorňuje na skutečnost, že se zavedením tohoto pojmu nastává problém v rozlišení mezi “environmentální

výchovou” a “ekologickou výchovou”. Zatímco totiž v anglicky mluvících zemích je mezi oběma pojmy vnímán jasný rozdíl, v českém jazyce není pojem “environmentální” dostatečně srozumitelný. Činčera vnímá pojem “environmentální” jako nadřazený “ekologické výchově” a tuto vnímá jako jeden z možných směrů environmentální výchovy. (Činčera, 2007, s. 14).

Jak poukazuje Činčera, 2007, z terminologického zmatku vzniká mnoho otázek a nejasností, což ve svém důsledku vedlo ke vzniku jednotlivých směrů a proudů environmentální výchovy. Ve všech proudech však lze spatřovat jednotící linii.

Sám Činčera, 2007, uvádí, že environmentální výchova v sobě integruje tři základní oblasti:

- výchova o životním prostředí, zahrnující zejména faktografickou a empirickou dimenzi
- výchova v životním prostředí, vedoucí k uvědomění si estetické hodnoty přírody
- výchova pro životní prostředí, zahrnující etickou dimenzi a výchovu k environmentálně ohleduplnému jednání

A jako výchova, která usiluje o formování znalostí, postojů a kompetencí k jednání. Jednotlivé směry environmentální výchovy se pak od sebe vzájemně liší v tom, že kladou různou mírou důrazu na tyto tři oblasti (Činčera, 2007, s. 12–13).

Školní program EVVO je významnou součástí koncepce školního vzdělávacího plánu každé školy, prolíná výukou i výchovou a vychází z *Rámcového vzdělávacího programu* (RVP). Cílem je vytvořit a prohloubit u dětí zájem a pozitivní vztah k přírodě, který se později přemění v dovednost poznat v životním prostředí dysfunkce a (ještě později) v chuť přírodu aktivně chránit.

3.1.1 Implementace EVVO do ŠVP

Základní rámec pro EVVO vychází ze strategického dokumentu, Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR (dále jen SP EVVO ČR), který byl přijat usnesením vlády č. 1048/2000.

Je to reakce na nutnost začít člověka vést „vychovat k odpovědnému jednání vůči životnímu prostředí a planetě vůbec, a vzniká tak dokument Metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO).

Cílem školních vzdělávacích programů na základních školách je být dětem průvodcem na cestě za poznáním a připravovat základy efektivního uvědomování a využívání vlastních dovedností, schopností, znalostí při výběru možností a příležitostí sebeuplatnění a osobního rozvoje, které se mu v životě naskytou. Spolupráce, objevování, pozorování, experimentování, hledání, nalézání a tvořivost – to jsou základní pilíře, o které se opírá výchovně vzdělávací práce všech zaměstnanců školy.

Problematika EVVO je ve školním vzdělávacím programu zařazena v souladu s platnou legislativou jako jedno z průřezových témat a dále by mělo být EVVO implementováno v patřičné míře ve všech vzdělávacích oblastech a předmětech učebního plánu školy.

Z toho vyplývá, že environmentální výchova je začleňována do jednotlivých předmětů jako průřezové téma v základních tematických okruzích. V RVP pro ZŠ, vydané MŠMT v roce 2023, jsou důkladně propracované základní tematické okruhy (Ekosystémy; Základní podmínky života; Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí).

Tento dokument nám jasně popisuje přínosy průřezového tématu k rozvoji žáka. Uvádí zde přínos v oblasti vědomostí, dovedností a schopností a zároveň přínos žákovi v oblasti jeho postojů a hodnot. Toto je v souladu s výkladem cílů i ve zmíněné publikaci Činčery.

Environmentální výchova dále zasahuje i do projektů (nejen vzdělávacích), akcí, tradic a celkového života školy. Díky tomu se stává environmentální výchova zároveň prostředek k navazování a prohlubování vztahu mezi sebou samým a prostředím, ve kterém člověk žije.

3.1.2 Koordinátor environmentální výchovy na základních školách

V Metodickém pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Č. j. 16745/2008 – 22 najdeme i jasné vymezení pojmu koordinátor EVVO.

Na školách od roku 2008 jsou vydány dokumenty, které dopomáhají zkvalitňování environmentálního vzdělávání. Dokument řediteli školy dává právo pověřit pedagogického pracovníka tvz. koordinátora EVVO.

Koordinátoři environmentální výchovy aktivně přispívají ke kvalitě environmentální výchovy na školách. Dohlíží na to, aby bylo EVVO jako průřezové téma řádně, efektivně a v souladu implementováno ve výuce. Dává podněty, které slouží k rozvoji a podpoře této výchovy na škole. S návazností na ŠVP plánuje akce a projektové dny pro celou školu. Pokud se zamyslíme nad tím, jak by takový dobrý koordinátor environmentální výchovy na základní škole měl by padat, lze si snadno představit člověka, který přirozeně vyzařuje nutnou dávku respektu. K tomu jistě přispívá, že bude odborníkem v této problematice na žádoucí úrovni.

Jak vyplývá z Metodického pokynu MŠMT (Č. j. 16745/2008 – 22), pověřený pedagog prošel vzděláním pro koordinátory EVVO na základních školách, dále se tímto směrem rozvíjí, samostatně vyhledává informace týkajících se této problematiky a aktivně a se zájmem dále šíří osvětu této výchovy. Tento člověk by měl rozumět zmiňovaným cílům této výchovy, nikoli být naprostým odborníkem biologií či příbuzných oborech. Samozřejmostí je, že jde sám příkladem dětem i kolegům. Obecně platí, že pokud někdo něco chce dokázat, změnit či zlepšit u druhých, nemůže očekávat, že, když nebude příkladem, bude ho někdo poslouchat nebo vnímat.

Jako příklad z praxe bych dala situaci, která se přirozeně objevuje na školách. Např. koordinátor vysvětluje, jak bude probíhat projektový den na třídění odpadu na pedagogické poradě. Před svými kolegy postupně rozbaluje materiály k této akci. Obalový materiál končí ve směsném koši. O svačínové přestávce učitel zajde do třídy a informuje žáky o budoucí akci a jejím významu. Žáci svačí a vyhazují obaly a nedojedené svačiny do koše a vybírají si směsný. Nikdo ze zúčastněných se nad oběma situacemi ani nepozastaví. Ve výroční zprávě školy ovšem bude velmi pěkně popsán proběhlý projektový den, který můžeme nazvat „Tříděním odpadu ke zdravé planetě“. A to je, jak se říká, ta druhá strana mince.

Naštěstí environmentální výchova se dnes implementuje do výchovy a vzdělávání od mateřských škol až po univerzitní vzdělávání už skoro 20 let. Díky tomuto vzdělávacímu procesu se mění i myšlení a jednání nové generace a koordinátor na školách již dnes pracuje se zasvěcenými lidmi, kolegy do problematiky a víceméně se jeho činnost soustředí na samotné koordinování. Může se soustředit na novinky a rozvoj např. školní zahrady, která je důležitým edukačním prostředím školy, a to zejména při plnění cílů environmentální výchově.

3.2 Školní zahrada

Školní zahrada bývá zpravidla katastrálně součástí pozemku náležící k budovám základní školy a vlastníkem bývá zřizovatel školy. Bývá z bezpečnostních důvodů oplocen. Oplocení by mělo být bezpečné primárně pro děti, které školní zahradu navštěvují. Mělo by to být místo, které je pravidelně kontrolováno a udržováno určenými osobami, které za toto místo zodpovídají.

3.2.1 Historie školních zahrad v České republice

Z historie školních zahrad víme, že „Školní zahrady začaly být soustavněji budovány až po vydání Všeobecného školního řádu císařovnou Marií Terezií v roce 1774. Zahrady u škol ale sloužily k potřebám učitelů, kteří si zde pěstovali plodiny pro svou obživu. Za první koncepčně založenou školní zahradu na území současné České republiky je považována zahrada vybudovaná MUDr. Karlem Slavojem Amerlingem v Praze ve 40. letech 19. století.“ (Morkes, 2007)

Jelikož se dnes všeobecně už dostává do podvědomí důležitost školních zahrad, vzniklo mnoho fondů a nadací, které se snaží finančně školní zahrady podpořit. Např. Fond životního prostředí, Nadace ČEZ, Nadace Proměny, Spolek skutečně zdravá škola, apod. Ovšem po nastudování podmínek poskytnutí finanční podpory z jednotlivých grantů se naráží na problém, který vyplývá z objektivních podmínek zmiňujících Křivánkovou, 2012, že vybudovat dobrou školní zahradu je dlouhodobý proces. Častokrát jsou uvedené ve výzvách takové časové podmínky, které nemůže škola bohužel zajistit.

3.2.2 Školní zahrada jako edukační prostředí

Školní zahrady jsou skvělým způsobem, jak přejít z tradičnější třídy do venkovní, zážitkové vzdělávací příležitosti zaměřené na zapojení studentů a kritické myšlení. Žáci jsou schopni se fyzicky propojit s výukou o výživě, porozumět procesu pěstování zdravých potravin a rozpoznat péči o životní prostředí.

Školní zahradu, jako edukační prostředí, lze také využít pro mnoho předmětů, jako je matematika, přírodní vědy, zdraví, gramotnost a sociální vědy.

Podle Váchy, který ve studii z roku 2015 zmiňuje i mnoho autorů, jenž se touto problematikou zabývají, je školní zahrada považována za moderní výukový prostor, který umožňuje pedagogům do vyučování začlenit praktické aktivity v rozmanitých mezioborových disciplínách, poskytuje dynamické prostředí, ve kterém se studenti zabývají pozorováním, objevováním, experimentováním a podléhají zde výchovně vzdělávacímu procesu. Prostory školních zahrad představují živou laboratoř, v níž jsou získávány zkušenosti z reálného života názorněji než z příkladů v učebnici. Výuka v takovémto prostředí umožňuje učitelům aktivně zapojit žáky do vyučování přímo v přírodě a přiblížit jim tak svět rostlin, živočichů či neživou přírodu. Právě školní zahrady by mohly představovat ideální místo pro přímý kontakt žáků s přírodou. Výukou na školní zahradě by se tak učitelé mohli pokusit pomoci najít žákům cestu k přírodovědným předmětům a přírodě vůbec. (Vácha, 2015)

Lze tedy říci, že školní zahrada: poskytuje vhodný prostor pro rozvoj interdisciplinarity ve výuce; přibližuje bezprostřední okolí, ve kterém žáci žijí; je vhodné prostředí pro badatelskou činnost; poskytuje příležitost pro učitele zavádět do výuky činnosti podporující aktivitu žáka; podporuje kompetence žáka z různých vzdělávacích oblastí; při využívání žáky dává možnost naučit se novým dovednostem (rukodělné činnosti atd.); je prostředí, které dává možnost naučit se principům udržitelného rozvoje.

Z mnohých světových výzkumů je zřejmé, že školní zahrady se opravdu nemohou opomíjet, protože poskytují vhodné edukativní prostředí pro první i druhý stupeň, a zároveň je i vhodným místem pro trávení volného času. (Vácha, 2015)

3.2.3 Školní zahrada ve volném čase dětí

Ve volném čase a v mimo výukovém čase se školní zahrady mohou využívat jako místo pro pohyb na čerstvém vzduchu o přestávkách mezi hodinami. Velmi aktivně ji mohou odpoledne využívat děti ve školní družině. Nesmíme zapomínat, že to může být pro některé děti jediné místo venku, kde mají kontakt běžně s přírodou. Školní zahrady se také začaly využívat pro setkávání na tematických zahradních slavnostech pořádané školou s rodiči a veřejností. Pokud si zahradu představíme zahradu jako součást komplexu školy, můžeme vybudovat i na jejím pozemku místo pro parkování kol, koloběžek pro návštěvníky jako podpora zdravého pohybu při příchodu do školy.

V publikaci Zahrada, která učí, vydanou společností Chaloupky o.p.s, najdeme mnoho metod, proč a jak v přírodě děti učit. Dobře a promyšleně vybudovaná zahrada nám může posloužit jako alternativní místo i divoké přírody.

„Proč děti učit venku:

- 1. Hraní venku (i výuka) podporuje zdraví dětí*
- 2. Zlepšuje vzdělávací výsledky*
- 3. Výuka venku posiluje vztahy mezi dětmi a učiteli*
- 4. Učit venku děti baví*
- 5. Zvyšuje se zájem o objevování*
- 6. Zvedá se spokojenost dětí i učitelů*
- 7. Učit venku je přirozené“ (Cesnaková a kol., 2017)*

Školní zahrada je velmi využívaným místem dětí při pobytu ve školní družině. Nicméně pro efektivitu výchovy ve volném čase dětí je potřeba mít zahradu i koncepčně vybudovanou. Mnoho, dle mého názoru, dobrých a kvalitně zpracovaných materiálů pro vybudování školní zahrady, která je zcela a smysluplně využitelná v rámci celé základní školy, nabízí školské zařízení pro zájmové vzdělávání Chaloupky o.p.s. Spolu s ekocentrem Lipka jsou tyto dvě organizace naprostou metodickou elitou v implementaci enviromentální výchovy, budování školních zahrad a poskytování dalšího vzdělávání pedagogům.

Závěr

Sama se environmentální výchovou zabývám. A monitoruji její posun na respektované příčky ve společnosti. Kdysi člověk nemohl dohledat zdroje, kde by čerpal inspiraci, či se mohl metodicky rozvíjet. Dnešní doba přinesla i mnohé pozitivní změny. Např. pro smysluplnost a efektivní vyučování jsou vydané publikace od paní doktorky Jančaříkové. V jejích odborných publikacích mohou pedagogové objevit nové metodiky, pracovní materiály v souladu s RVP atd. Tyto odborné publikace čím dál častěji nacházíme v knihovnách metodických sdružení na školách nebo u studentů pedagogických oborů. Zájem o školní zahrady můžeme vnímat i v nárůstu seminárních prací, odborných článků na toto téma a v neposlední řadě i u nárůstu firem, které budují školní zahrady dle platné legislativy a podle doporučení odborníků na dětský vývoj. Pokud se člověk bude více zajímat o environmentální výchovu a bude prozkoumávat informační zákoutí její problematiky, mohl opravdu vidět, že environmentální výchova je vstupenkou do budoucnosti Země.

Zdroje:

CESNAKOVÁ, Katarína; HÁBOVÁ, Vlasta; KESANOVÁ, Michaela; MCKINNON, Kirsty; KOŤKOVÁ, Jana et al. *Zahrada, která učí*. [Kněžice]: Chaloupky, [2017]. ISBN 978-80-906417-2-3.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Ekologie čtená podruhé*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-713-7.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Didaktické zásady v přírodovědném vzdělávání: metodická příručka pro učitele biologie, chemie, fyziky, geografie, informatiky, matematiky a lektory environmentální výchovy*. [Praha]: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2022. ISBN 978-80-7603-289-7.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Didaktické přístupy k přírodovědnému vzdělávání předškolních dětí a mladších žáků*. Druhé, rozšířené vydání. [Praha]: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2019. ISBN 978-80-7603-051-0.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Živel Země: metodické listy k realizaci environmentální výchovy na ZŠ*. [Praha]: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2021. ISBN 978-80-7603-270-5.

HEDERER, Josef. *Životní prostředí a výchova*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-88-7.

KŘIVAN, Václav a STÝBLO, Petr. *Živá zahrada*. Kněžice: Chaloupky o.p.s. ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody Kněžice, 2016. ISBN 978-80-905613-9-7.

KŘIVÁNKOVÁ, Dana. *Školní zahrada jako přírodní učebna*. 2. vyd. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2014. ISBN 978-80-87604-62-5.

KŘIVÁNKOVÁ, Dana. *Školní zahrada jako přírodní učebna*. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87604-33-5.

MÁCHAL, Aleš. *Malý ekologický a environmentální slovníček*. 5. vyd. Brno: Rezekvítek, 2008 dotisk. ISBN 80-86626-08-3.

Vácha, Z. (2015). Didaktické využití školních zahrad v České republice na primárním stupni základních škol. *Scientia in Education*, 6(1), 80-90.

<https://doi.org/10.14712/18047106.143>

MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou: [metodická příručka pro začínající učitele a pedagogické pracovníky středisek ekologické výchovy]*. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1.

MÁCHAL, Aleš; NOVÁČKOVÁ, Helena a SOBOTOVÁ, Lenka. *Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání: soubor učebních textů*.

Morkes, F. (2007). *Učíme se v zahradě*. Kněžice: Středisko environmentální a ekologické výchovy Chaloupky.

Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87604-01-4.

Další zdroj:

Metodický pokyn MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) (Dostupný na: file:///C:/Users/42072/Downloads/VN_MP_EVVO_2008.pdf)

RVP ZV 2023. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf

www.enviweb.cz

4 Seznam prostudované literatury vážící se obsahově ke studijnímu oboru

BENDL, Stanislav. *Nárys sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-668-0.

BENDL, Stanislav. *Výchovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-881-3.

BENDL, Stanislav; HANUŠOVÁ, Jaroslava a LINKOVÁ, Marie. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2016. ISBN 978-80-7387-703-3.

ČÁP, Jan; ČECHOVÁ, Věra a ROZSYPALOVÁ, Marie. *Psychologie: obecná psychologie pro střední pedagogické školy*. 3. vyd., v nakl. H & H 1. upr. Praha: H & H, 1998. ISBN 80-86022-36-6.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Základy pedagogiky pro učitele a vychovatele*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-159-1.

HÁJEK, Bedřich. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-265-1.

HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011.

HÁJEK, Bedřich a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Slovník. Praha: Jiří Budka, 1993. ISBN 80-901549-0-5.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

JŮVA, Vladimír a JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-151-5.

KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

NOVÁK, Ladislav. *Základy psychologie: učební text pro střední školy*. Praha: S & M, 1992. ISBN 80-901387-0-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PIAGET, Jean a INHELDER, Bärbel. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5., V nakl. Portál 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-263-8.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.

5 Konspekt knihy

Název: Co děti nejvíce potřebují

autor: Zdeněk Matějček

nakladatelství Portál Praha, 2008, 3. vydání

ISBN: 978-80-7367-504-2

Výběr knihy jsem zvolila proto, že byla kdysi první publikací, kterou jsem ve svých začátcích jako vychovatelka ve školní družině přečetla. Sama jsem vyrostla se svými dvěma sestrami v úplné rodině. Mé dosavadní zkušenosti s dětmi byly pouze z běžného života. První týdny v nové práci byly pro mne krušné. Věděla jsem, že jsem na správném místě, ale „různorodost“ v heterogenní skupině dětí v mém oddělení mě nutila hledat cestu k dětskému vnímání mnohem více do hloubky. Tuto knihu, jako startovní, mi doporučila tehdejší paní ředitelka. Kniha mě zcela pohltila. Vše mi díky zpracování tohoto tématu panem profesorem Matějčkem začalo dávat smysl. Nakonec dnes vlastním několik jeho dalších titulů.

O autorovi:

Zdeněk Matějček (1922-2004) je celosvětově uznávaným dětským psychologem a vědcem v oboru dětská klinická psychologie. Působil v Sociodiagnostickém ústavu. Stěžejním tématem jeho práce byla psychická deprivace u dětí. Věnoval se výzkumu a vyšetřování dětí zejména v dětských domovech a kojeneckých ústavech. Upozorňoval na jejich psychické strádání. Zdůrazňoval nezastupitelnou funkci rodiny, která mu poskytuje pocity jistoty, bezpečí a přijetí, což je základem správného vývoje. Podporoval náhradní rodinnou péči před „ústavní“ výchovou, kdy náhradní rodina je toto schopna dítěti poskytnout. Spolu s kolegou Josefem Langmeierem se díky dílu Psychická deprivace v dětství zasloužili o změnu náhledu na ústavní výchovu, když prokázali ohrožení duševního a sociálního vývoje dětí vyrůstajících v ústavech a nevhodných rodinných podmínkách a které jsou tím poznamenány až do dospělosti, ne-li po celý život.

Jde již o třetí vydání knihy Co děti nejvíce potřebují. Neboť se jedná o téma stále aktuální, neboť základem zdravého psychického a sociálního vývoje každého z nás, je vztah mezi dítětem a „jeho lidmi“ (jak autor označuje rodiče a nejbližší osoby dítěte), který je založený na lásce a přijetí dítěte.

Knihy byla doplněna nové vědecké poznatky a skládá se z 12 kapitol, jejichž obsahu se věnuji dále:

kap. 1) Co potřebuje malé dítě

Autor se v první kapitole zabývá biologií chování, kdy zkoumá formy chování člověka založených na lidské přirozenosti. Definiuje vztah jako potřebu mít tu „svoje lidi“, kteří dítěti poskytnou ochranu a pomoc. Jsou to tedy lidé, kterým jeho ochraně musí záležet. To je předpokladem mateřské i otcovské lásky.

Dále se věnuje rozdělení mláďat dle prof. B. Hassensteina na hnízdonoše, běhavce a nošence. Lidské dítě řadíme do poslední skupiny, neb je mu poskytována ochrana v náručí (do bezpečí co musíme odnést).

Uvádí poznatky z prenatální a perinatální psychologie, že dítě je již v době před porodem na svět vstupuje se schopnostmi důležitými pro navazování vztahu. Avšak tam, kde chybí soužití s dítětem a dítě není dostatečně stimulováno, dochází k opožděnosti vývoje.

Dle autora je mateřské chování zcela spontánní, je-li matka na dítě připravena. Pokud není vybavena mateřskými instinkty a postoji, způsobuje to neporozumění dítěti. Chybí synchronizace s dítětem, což způsobuje napětí a zmatek. Pokusy s otci bylo prokázáno, že jsou týmiž instinkty a mechanismy ochrany potomků vybaveny obě pohlaví. Výzkum prokázal, že zájem otce o dítě v kojeneckém věku je určitou prevencí rozvodu a stability rodiny.

Věnuje se práci J. Bowlbyho, který uvádí, že se citový vztah dítěte k „jeho lidem“ zakládá na zajištění pocitu jistoty a bezpečí dítěte těmito lidmi. Specifický citový vztah k mateřské osobě se vyvíjí v 7.-8. měsíci. To, co je dítěti známé, vyvolává pocit jistoty. Naopak neznámé vyvolává v dítěti úzkost.

Zdůrazňuje nutnost přijetí dítěte od „jeho lidí“, tzn. že ho mají rádi – dítě považuje za své rodiče ty, kteří ho mají rádi, chovají se mateřsky a otcovsky, bez ohledu na to, zda jsou jeho biologickými rodiči.

Tato kapitola mě vedla navázat s dětmi hlubší kontakt např. pohládit plačící dítě, přijímat jeho emoce a být menším i větším dětem „v dosahu“.

kap. 2) Chvála mezinárodnímu kongresu

Kapitola popisuje účast autora na mezinárodním kongresu, kde se mimo jiné diskutovalo o dávno objevených či znovuobjevených poznatcích, které se týkaly dětí týraných a zneužívaných:

- děti odtržené od rodičů a převezené do bezpečí během válečných konfliktů (Bosna, 2.svět. válka...) trpí víc, než kdyby byly s rodiči vystaveny válečnému nebezpečí.

Zmiňuje pomocné činitele, podpůrné faktory (resilience) přežití, kterými jsou přítomnost matky, trvalé hodnoty, společné dětské aktivity, škola.

Horší následky a větší dopad na životní atmosféru dítěte/jedince mají drobná, sotva znatelná traumata ve větším množství se opakující než jednorázový velký otřes, silné trauma.

kap. 3) Riziko

Autor objasňuje svůj pohled a vnímání významu slova „riziko“. Odlišuje „nebezpečí“ a „riziko“. Zatímco nebezpečí je něco, co bezprostředně hrozí, riziko vnímá jako něco vzdálenějšího, co nemusíme podstoupit.

Uvádí poznatky ze své vědecké praxe, z vyšetřování dětí z dětských domovů, dětí z jeslí, dětí s lehkou mozkovou dysfunkcí...). Identifikace rizika umožňuje podporovat pomocné, ochranné, podpůrné mechanismy, které brání, byť i minimální uplatnění rizika.

Věnuje se syndromu týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí (CAN) a přibližuje pojmy rizikový dospělý, rizikové dítě a riziková situace.

K této kapitole autor připojil „Dovětek o riziku od paní Jiřiny Prekopové“ vycházející z její knihy Malý tyran. V této knize uvádí, že touha dítěte po moci, která dominuje jeho chování je náhradou za neuspokojenou základní potřebu jistoty. V dítěti to vyvolává úzkost, chce se cítit bezpečněji skrze ovládnání světa. Cestou k nápravě je, že dítě bude v blízkosti svých rodičů cítit základní potřebu jistoty a pocit důvěry. To je podmíněno včasným uspokojováním jeho potřeb.

Tímto mi autor pomohl porozumět mnohým situacím, se kterými jsem se často potkávala.

kap. 4) Žití v čase

V této kapitole se autor věnuje teorii psychické deprivace, kdy nejsou v čas uspokojeny základní psychické potřeby:

- potřeba podnětů kvalitních, proměnlivých a v určitém množství, aby nedošlo k přesycení,
- potřeba stálosti, řádu a smyslu v podnětech, což je základní potřeba umožňující učení,
- potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, které dávají pocit jistoty,
- potřeba identity, která je základem vědomí vlastního Já.

Prof. Matějček k tomu připojuje potřebu životní perspektivy, která dává životu smysl.

Zamýšlí se nad časem z pohledu minulosti a budoucnosti a jejich sdílení v rámci rodiny a společnosti. Děti v ústavní péči nevnímají minulost, budoucnost mají velmi zkrácenou (např. na období jednoho týdne), žijí víceméně pouze přítomností. Vyzdvihuje proto nutnost seznamovat tyto děti citlivým způsobem i s jejich minulostí. Z pohledu sdílení minulosti, zdůrazňuje roli prarodičů v životě dítěte. Zároveň upozorňuje na přesun pomocné funkce při výchově dětí ze starších sourozenců k prarodičům.

Tato kapitola mi dala možnost lépe nahlédnout do problematiky ústavní výchovy, jelikož tuto zkušenost dosud nemám.

kap. 5) Humor a legrace

Humor, legrace, vtipkování, smích jsou specificky lidské projevy. U dětí legraci nejprve cíleně vyvoláváme. Autor v této kapitole uvádí postupné projevy radosti jako znak dobrého duševního vývoje dítěte od období kojence do předškoláka. Ve školním věku se přidávají vtipy, slovní hříčky a anekdoty. S autorem zcela souhlasím. Dále rozebírá rozdílnou funkci a projev smíchu u děvčat a chlapců. Smích přispívá k lepší soudržnosti společnosti. Dle autora jde o vyšší stupeň komunikace.

kap. 6) Střední školní věk

Jedná se o věk 9-12 let (cca od 2. třídy), v němž se:

- objevuje se tzv. rodičovské chování vůči malému dítěti,
- upevňuje se sourozenecké tabu (vzájemná nepřitažlivost), ale i pozitivní sourozenecké chování,
- dochází k diferenciaci vlastní identity dítěte dle pohlaví.

Na konci kapitoly opět zdůraznil nutnost zprostředkovávat dětem styk s malými i odrostlejšími dětmi a dospělými, kteří se chovají mateřsky i otcovsky, s generací prarodičů a praprarodičů.

kap. 7) Zajištění

V této kapitole rozebírá časovou posloupnost vývoje kojence pohledem dětského psychologa. Na začátku je úsměv dítěte, kterým k sobě váže dospělého. V 7. a 8. měsíci se rozvíjí vzájemnost, tedy vztah dítěte k dospělému, ke své mateřské osobě. Neznámé vyvolává u dítěte úzkost. Obranou před úzkostí je blízkost toho, k němuž má dítě blízký vztah.

Ve 2–3 letech dochází k rozvoji rodinné identity. Vytváří se vědomí domova, tedy příslušnost k lidem, se kterými žije a s nimiž patří na jedno místo. To dítěti přináší pocit jistoty a bezpečí.

Ve 4. roce je důležitá dětská společnost a jeho vrstevníci, v jejich přítomnosti se učí metodám a strategiím svého fungování ve společnosti. V předškolním věku se pak učí poznávat různá nebezpečí ve společnosti, která by pro něj mohla být ohrožující.

Prof. Matějček dále přidává své poznání, že u dítěte dochází nejprve k citové vázanosti na mateřskou osobu a strachu z cizích lidí, poté přichází lokomoce; nejprve citová vázanost k rodině a domovu, pak teprve vstup mezi vrstevníky.

kap. 8) Ještě o radosti z objevu

V této eseji seznamuje prof. Matějček čtenáře se dvěma významnými objevy z jeho vědecké kariéry:

popisuje spolupráci s prof. Langmeierem na teorii psychické deprivace, kdy došli k závěru, že J. Bowlby nemá pravdu, když tvrdí, že deprivací syndrom se projevuje u všech dětí stejným způsobem. Naopak, můžeme rozlišit několik typů dětské deprivací osobnost, a to podle typu interakce dítěte a deprivacích podmínek,

vzpomíná na výzkumnou práci v týmu doc. Dytrycha. Věnovali se výzkumu u dětí z prokazatelně nechtěného těhotenství. Hovoří v této souvislosti o tzv. skóru maladaptace dětí vyrůstajících v méně vyhovujících podmínkách. Díky tomuto došli poznání tzv. psychické subdeprivace, tedy mírnější formy deprivace klasické. Skór maladaptace pozitivně využili v dalších výzkumech.

kap. 9) Tvářím se, tváříš se, tváříme se

V této eseji se zamýšlí nad dalším specificky lidským projevem, a sice mimikou. Tu považuje za přirozeně se dějící, bez vědomého rozhodování. Je to projev toho, co člověk cítí, na jakou emoční vlnu je právě naladě.

V dospělosti snáze čteme z výrazu (chování) druhého než v dětství. Je to dáno našimi zkušenostmi, poznáním našeho vlastního citového života a svého prožívání.

Pokud je mimika druhého použita účelově a neupřímně, dochází ke zklamání z předstírání druhé osoby.

V souvislosti s mimikou také hovoří o tzv. dvojné vazbě. Jedná se o rozporuplné sdělení, kdy osoba něco říká, ale její mimika, gesta je naprosto nepřiléhavá danému sdělení. Pro dítě je takové sdělení nejednoznačné, matoucí. Neví pořádně, co má dělat a zda přijde odměna nebo trest, což, v případě dlouhodobého trvání, způsobuje neurotické obtíže.

Mimiku u dítěte můžeme pozorovat už v době před narozením. Po narození přitahuje mimika dítěte pozornost dospělého. Nedostatek mimiky a živého projevu dítěte je projevem opožděného vývoje. Ani nadměrný projev není v tomto směru žádoucí, neb může také signalizovat vývojové obtíže.

Na konci této kapitoly se prof. Matějček zamýšlí nad otázkou možnosti rehabilitace mimiky.

Dle mého názoru je velmi důležitá kapitola. Autor zde velmi výstižně popsal, jak moc je výraz v obličeji důležitý. Po celou mojí 14letou praxi se setkávám právě s tím, že děti nerozumí některým mým kolegům, jejich projevu a z jejich špatně čitelné mimiky.

kap. 10) Řeč

V souvislosti s opožděným vývojem řeči poukazuje na provázanost s opožděným vývojem jednotlivých mentálních funkcí. Nápravná opatření často vedou pouze ke zlepšení mentálních funkcí, nikoli řečových. Zmiňuje pojem „artikulační neobratnost“, která vzniká u dětí se specifickými poruchami učení.

Dále zde uvádí některé neuropsychologické poznatky a výzkumy (např. umístění řečového centra v mozku; přibližuje afázii, Wadův test či dichotonický poslechový test, ...). Ze všech neuropsychických výzkumů vyplývá poznatek anatomické podmíněnosti řeči, kterou je vybaven jedině člověk. Tuto podmíněnost je možno prokázat již u nenarozeného plodu. Vysvětluje funkci mozkových polokoulí a dozráváním mozku u dívek a chlapců.

Věnuje se významu řeči a mluvení jako způsobu sdílení a vyjádření sounáležitosti v rámci společenství, ale i jejich významu v náboženství.

V oblasti řeči uvádí dva důležité výzkumy, a to:

výzkum R. B. Eisenbergerové, jehož výsledkem je zjištění, že dítě se rodí se schopností odlišovat lidskou řeč od podnětů neřečových, a výzkum manželů Papouškových, jak matka podporuje zvukovou produkci dítěte a jak dospělí přirozeně, bez učení rozvíjí řeč dítěte.

kap. 11) Úzkost

O úzkosti hovoří jako o dani za rozum a za život v lidském společenství. Nemusí se obávat vnějších vlivů, ale uvíznutí mezi minulostí a budoucností vytváří nejistotu uvnitř jeho.

Obsahem této kapitoly je rekapitulace různých situací, které v dětech vyvolávají úzkost a které zmiňoval napříč knihou. Věnuje se také narušení sledu vývojových dějů u dětí, které mají narušenou vázanost na své mateřské osoby.

Ráda bych závěrem zmínila, že tato kniha je na trhu již přes třicet let. Od devadesátých let se velmi rozšířil trh s hračkami, a to nejvíce ze západního světa a s Číny. Všude na nás tlačí reklamy s výrobky, které se nazývají inteligentní hračky pro děti. Úžasné, multifunkční, digitální, heboučkové, barevné, značkové, levné i drahé hračky jsou všude okolo nás nebo našich dětí. Odborníci v oborech zabývající se vývojem dětí nám nabízejí různé předměty, které sama ani nevím, na co všechno jsou. Tyto předměty hlásají, že jsou to ty nejlepší, opravdu nejlepší, věci pro naše děti na světě. Ale o ničem takovém pan profesor ani v jedné kapitole nemluví. Chce snad tajit tuto „úžasnou“ naprosto jednoduchou cestu ke splnění toho, co naše nejmilovanější děti nejvíce potřebují? Koupím nebo pořídím něco a ono to naprosto vykompenzuje vše? Ne. Samozřejmě, že ne. Jako matka i jako profesionál jsem si sama potvrdila mnoho z této publikace. Blízkou osobu nic nenahradí. Člověk se potřebuje od prvního nádechu na někoho navázat. Pečující osoba mu vytváří bezpečí. V bezpečí se ten malý člověk může rozvíjet, přijímat informace o světě. Může si tvořit svou zdravou identitu. Díky této knize jsem mnoho pochopila a s postupným stárnutím a růstem vlastního dítěte mohu dnes porovnat autorovy myšlenky s praxí. Nutno mu dát v ledasčem za absolutní pravdu. Tam, kde jsem pochybila, jsem se musela vrátit a zapracovat na té které situaci, abych dítěti (v praxi dětem) byla prospěšnou. Určitě bych tuto poutavou knihu plnou hlubokých myšlenek doporučila všem rodičům, vychovatelům a ostatním, kteří se setkávají a pracují s dětmi.

Zdroj : MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 3. Rádci pro rodiče a vychovatele. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-853-8.

6 Profesionální rozbor pedagogického pracovníka – vychovatel ve školní družině

Z významu slova vychovatel si lze představit osobu, jejíž povoláním může být: Vychovatel ve školském zařízení, pedagog, učitel, pečovatel, instruktor, lektor zájmového kroužku nebo i dětská chůva.

Profese vychovatele

V publikaci Pedagogické ovlivňování volného času se dozvídáme, že vychovateli jsou pedagogičtí pracovníci, kteří vykonávají přímou výchovně – vzdělávací činnost v zařízení, které získalo status školské zařízení. Jsou to zejména zařízení pro ústavní a ochranou výchovu, zařízení pro zájmové vzdělávání. Zde se tím myslí školní družiny a školní kluby, anebo zařízení sociální péče. Příbuzná profese vychovateli je bezesporu pedagog volného času. Ti ovšem pracují převážně ve střediscích volného času a neškolských zařízení. Jako příklad zde uvádím např. rekreační či kulturní zařízení.

Obě tyto profese mají společné znaky. Jejich pedagogické a výchovné působení probíhá ve volném čase dětí.

Nejčastěji se setkáváme s představou, že výchovné působení v době mimo vyučování je zaměřeno na žáky mladšího a staršího věku. Ovšem volný čas je otázkou všech generací.

Smyslem výchovy je záměrné a cílevědomé utváření životního stylu jedince či skupiny. (Hájek, 2011, s. 70-71)

Vychovatel je tedy pedagogickým pracovníkem a jeho kvalifikaci a definici nám jasně upravuje zákon č.561/2004 Sb. Školský zákon.

6.1 Kvalifikační předpoklady dle zákona

Zákon nám říká, že:

1. *„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu1) (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu.*
2. *Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.“ (Zákon č. 563/2004Sb. §2)*

Dále Zákon č. 563/2004Sb. §2 říká, že pedagog vykonávající přímou pedagogickou činnost je: učitel, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér a vedoucí pedagogický pracovník.

Požadavky na odbornou kvalifikaci pro výkon profese vychovatel:

„(1) Vychovatel získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*
- b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 12 s výjimkou § 11,*
- c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*
- d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního*

vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo studiem pedagogiky,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství.

(2) Vychovatel, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zřízeném pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku pro vychovatele, nebo

b) vzděláním stanoveným pro vychovatele podle odstavce 1 a studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.“ (Zákon č. 563/2004Sb. §16)

6.2 Profesiogram činností pedagogického pracovníka

Vychovatel ve školní družině

Vychovatelka ve školní družině – již z názvu této profese lze usoudit, že jde o pedagogickou profesi. Lze chápat, že toto povolání má jako prioritu výchovu dětí mladšího školního věku v čase po vyučování.

Vychovatelka ovládá mnoho dovedností spojené s volnočasovými aktivitami pro děti. Musí umět děti nadchnout pro aktivity a měla by umět získat jejich pozornost. Úspěšným předpokladem je, že umí dobře ovládat i metodiku, jak těmto volnočasovým činnostem děti naučit. Jistě by měla umět i řešit krizové situace a kázeň. Měla by umět ovládat osvědčené postupy při řešení nastalých problémů a překážek.

Profese vychovatel patří do kategorie tzv. pomáhajících profesí, u nichž je důležitá i psychická odolnost a vyrovnanost. Podle Hájka a kol. lze „*požadované znaky osobnosti možné rozdělit do tří skupin:*

- *pozitivní obecně lidské vlastnosti;*
- *vlastnosti obzvlášť důležité pro pedagogy;*
- *specifické požadavky na vychovatele a pedagogy volného času.“* (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

6.3 Vychovatel ve školní družině a specifikace výuky ve volném čase

Profesi vychovatel ve školní družině mohou vykonávat muži i ženy. Pro tuto kapitolu volím termín pouze vychovatel.

Vychovatel ve školní družině je přímo podřízena vedoucímu vychovateli školní družiny. Jedná jménem školy s rodiči ve věcech týkajících se jejich dětí – žáků školy, na základě pověření ředitelem školy i ve věcech týkajících se ostatních záležitostí školy jako celku.

Pracovní náplň

Pracovní náplň vychovatele ve školní družině vychází ze své pracovní smlouvy a určení platové třídy. Zpravidla je tato pracovní pozice na běžných základních školách zařazena do 9. platové třídy, z níž vyplívá i pracovní náplň vychovatele. Platovou třídu určuje ředitel školy a podepsáním smlouvy Pracovní náplň Vychovatel ve školní družině se tímto zaměstnanec zavazuje plnit její obsah. Níže uvedu několik bodů týkající se této náplně.

9. platová třída

- *„Komplexní vychovatelská činnost ve školách a školských nebo jiných zařízeních rozvíjející zájmy, znalosti a tvořivé schopnosti dětí, žáků i studentů nebo specificky rozvíjející osobnost dítěte nebo žáka i studenta včetně využívání variantních výchovných metod a hodnocení jejich účinnosti spojená s tvorbou a průběžnou aktualizací pedagogické dokumentace, kterou vychovatel vytváří a podle níž postupuje při výkonu své výchovné činnosti, a vycházející ze školního vzdělávacího programu.*
- *Odborné usměrňování zájmového vzdělávání specializovanými metodami výchovné práce, například vůči dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.*
- *Komplexní výchovná a vzdělávací činnost ve školách nebo ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně-výchovnou péči zaměřenou na specifické potřeby dětí, žáků nebo studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.*
- *Provádění vstupní a průběžné pedagogické diagnostiky, návrhů výchovných a vzdělávacích opatření a zpracovávání podkladů pro koncepci výchovné a vzdělávací činnosti dětí, žáků, studentů nebo klientů se speciálními vzdělávacími potřebami.*
- *Navrhování optimalizace podmínek, například prostorových, architektonických a materiálních, v nichž probíhá proces výchovy a vzdělávání a usměrňování ostatních zaměstnanců v oblasti osvojování základních dovedností v kontaktu s dětmi, žáky nebo studenty se speciálními vzdělávacími potřebami.*
- *Výchovná a vzdělávací činnost v zařízeních sociálních služeb s návazností na dříve získané návyky. Posilování dalšího rozvoje a fixace zbytkových schopností*

u mentálně postižených jedinců včetně rozvíjení jejich zájmové činnosti s využitím specifických výchovných a vzdělávacích metod na základě znalostí speciální pedagogiky.

- *Zpracovávání koncepce praktické výchovy a samostatného pohybu v oblasti sebeobsluhy těžce zrakově postižených a realizace výchovné a vzdělávací činnosti v uvedené oblasti podle akreditovaných vzdělávacích programů v daném zařízení nebo na daném úseku činnosti. Vyhodnocování výsledků diagnostických vyšetření a navrhování dalších postupů odborné péče (vychovatel zrakově postižených).*
- *Podávání návrhů k odstraňování architektonických bariér a optimalizace řešení orientační situace v interiéru a exteriéru. Usměrnování ostatních pracovníků v oblasti základních dovedností v kontaktu se zrakově postiženými.“ (Vládní nařízení č. 222/2010 Sb.)*

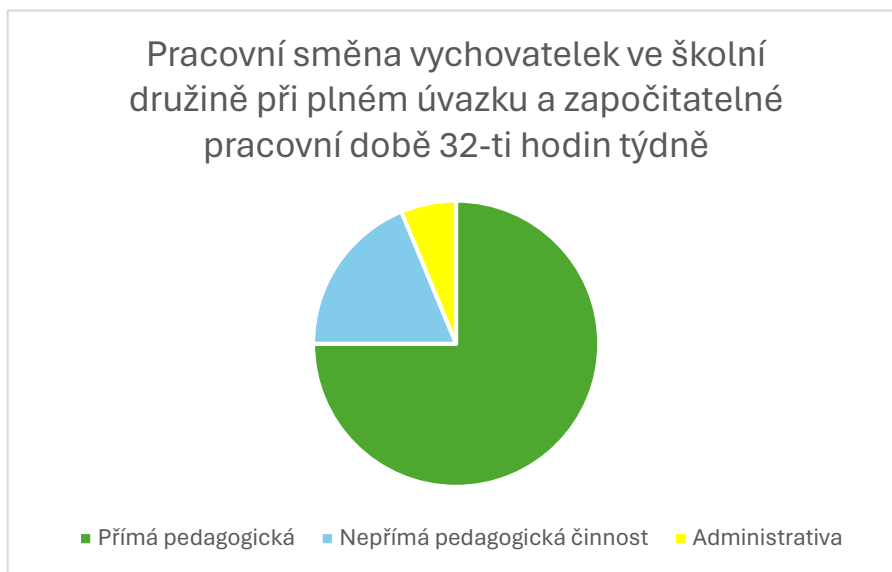
Ve škole, kde pracuji jako vychovatelka ve školní družině, máme v pracovní náplni v platové třídě 9 rozšíření o:

Dále samostatně zajišťuje:

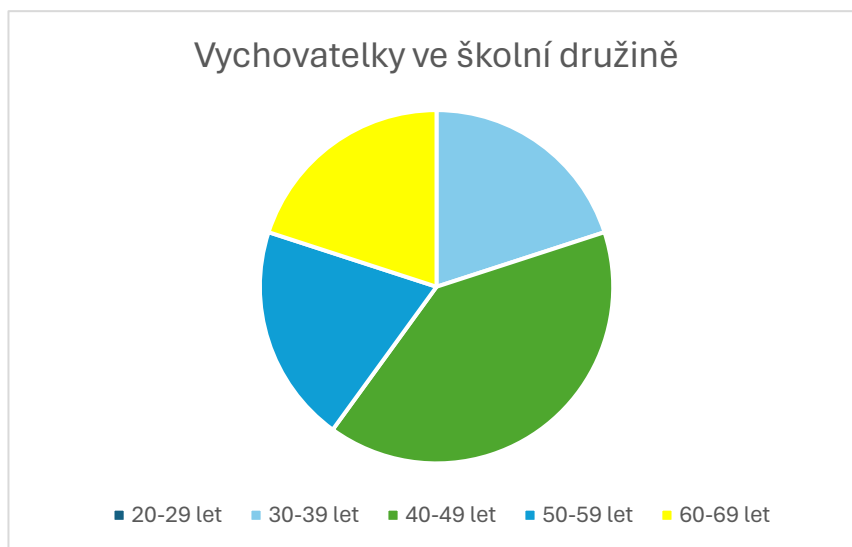
- vedení evidence o pedagogické činnosti a hodnocení výsledků dětí, žáků i studentů
- poskytování informací a konzultační činnosti, spolupráce se specializovanými odborníky
- plnění úkolů a prací souvisejících s přímou pedagogickou činností.
- řádná péče o inventář
- dozor nad žáky při všech činnostech organizované školou
- samostatně uděluje výchovná opatření (poznámka, pochvala)
- podílí se na organizaci olympiád a školních soutěží
- monitoruje a zajišťuje materiál pro praktickou výuku
- účastní se škol v přírodě, podílí se na jejich přípravě
- zastupuje přechodně nepřítomnou vychovatelku nebo učitelku

Dále pak má vychovatel povinnosti vyplývajících z role zaměstnance školy.

Následný graf nám zobrazuje rozvržení pracovní doby vychovatelek ve školní družině na Základní škole Hradištko, Praha – západ. Graf znázorňuje pracovní dobu 5 vychovatelek (graf č.1).

Graf č.2 znázorňuje věkové kategorie 5-ti vychovatelek pracujících v téže školní družině. K zamyšlení může být, že školní družina v této škole postrádá zcela věkovou kategorii 20-30 let.

Vychovatel a jeho osobnost

Vlastnosti a schopnosti duševní a tělesné

Za důležité vlastnosti vychovatele se považují: schopnost přizpůsobovat se proměnlivým podmínkám a řešit nečekané situace, duševní odolnost, aktivita, iniciativa průbojnost, kreativita, fantazie, hravost, pozitivní vztah k lidem, pochopení a tolerance pro věkové zvláštnosti při práci s dětmi. Vychovatel by měl být také fyzicky zdatný a měl by mít dobrý zdravotní stav.

Duševní i fyzické zdraví pro vychovatele je velmi důležité, proto je nutná sebepečce, sebeláska a vyznávání zdravého životního stylu.

Morální vybavenost

Vychovatel by měl mít zásadový morální postoj. Měl by být velmi humanitní, demokratický s pevnou vůlí a kladným postojem k práci. Jeho osobní i pracovní život by měl být v souladu se slušným chováním, a navíc by měl být i příkladným dobrým člověkem svým svěřencům.

Měl by mít vlastnosti takové, které vedou k navázání důvěry žáka a otevírají další cesty k pozitivnímu působení na morální vývoji jedince. Jeho sebevědomý a kultivovaný projev by měl kladně přispět k dobré komunikaci jak s dětmi, rodiči, tak s veřejností.

6.3.1 Požadavky pro výkon profese vychovatel ve školní družině dle zákona

„(1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

a) je plně způsobilý k právním úkonům,

b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,

c) je bezúhonný,

d) je zdravotně způsobilý, a

e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen

a) za úmyslný trestný čin, nebo

b) za trestný čin nedbalostní spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka,

pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Bezúhonnost prokazuje fyzická osoba před vznikem pracovněprávního vztahu předložením výpisu z evidence Rejstříku trestů; výpis nesmí být starší než 3 měsíce.

(4) V průběhu trvání pracovněprávního vztahu je pedagogický pracovník povinen předložit řediteli školy nebo řediteli zařízení sociální péče výpis z evidence Rejstříku trestů, pokud byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jímž by mohl pozbyt předpoklad bezúhonnosti.

(5) Posuzování předpokladu podle odstavce 1 písm. d) se řídí zvláštním právním předpisem.

(6) Uznávání odborné kvalifikace a splnění předpokladu bezúhonnosti u státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států se řídí zvláštními právními předpisy.

Znalost českého jazyka

(1) Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.

(2) Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků¹⁾ nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky.

(3) Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.

(4) Prokázání znalosti českého jazyka se nevyžaduje u fyzické osoby

a) která bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým,

b) která úspěšně vykonala maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury,

c) která vyučuje cizí jazyk nebo konverzaci v cizím jazyce.“ (Zákon č. 563/2004Sb. §4)

Závěr

Vychovatel je specifická profese, která má velký vliv na výchovu a vývoj dětí. Měl by být vybaven znalostmi z většiny oblastí pedagogiky a měl by mít znalosti z oblasti sociální a vývojové psychologie. K jeho profesi neodmyslitelně patří i diagnostické a didaktické dovednosti. Ty lze získat odborným vzděláním v zařízení, které mu poskytnou kvalitní kvalifikaci v oboru. V praxi by měl umět uplatnit vhodné metody a zásady pedagogického ovlivňování volného času. Měl by se chtít dále vzdělávat a umět se dynamicky přizpůsobovat zvláštnostem, které nese proměnlivost společnosti z pohledu generačních rozdílů, a zejména by měl umět respektovat zvláštnosti jednotlivých věkových skupin u dětí. Vychovatel by měl být přirozeně vybaven dobrými komunikačními dovednostmi. Měl by být vybaven organizačními schopnostmi a ovládat práci spojenou s digitálním světem na požadované úrovni (emailová komunikace, plně využít možností školních informačních systémů). Vychovatel jakožto pedagogický pracovník dnešního školství by měl mít schopnost stále pracovat na zlepšování své digitální gramotnosti). Dále pak umět si přirozeně sjednat u svých svěřených dětí respekt a úctu. Jako vychovatel ve školském zařízení by měl být bezúhonný a měl by být dobrým příkladem i co se týče vlastních morálních hodnot. Měl by celkově pozitivně působit jak na děti, kolegy, tak i na širší společnost. Závěrem bych dodala, že vychovatel ve školní družině by měl být velmi kreativní člověk s pozitivním vztahem k dětem.

7 Případová studie školy

7.1 Základní údaje školy

Název školy: Základní škola Hradištko, okres Praha-západ

Školní 33

252 09 Hradištko

IČO: 71008233

IZO: 00241245

RED-IZO: 600053130

Ředitel: Mgr. Ondřej Hynek, DiS.

Kontakty:

web: www.zshradistko.cz

e-mail 1: skola@zshradistko.cz

e-mail 2: reditel@zshradistko.cz, vedeni@zshradistko.cz

telefon 1: 734 738 442 (ředitel)

telefon 2: 739 205 040, 603 184 935 (zástupci ředitele, kancelář řed.) IDDS: 4ubmmpf

Zřizovatel školy:

Obec Hradištko

Ve Dvoře 1

252 09 Hradištko

Kontakty:

telefon: 257 740 442

7.2 Úvod

Ráda by představila základní školu, ve které několik let pracuji jako vychovatelka a asistentka pedagoga. Je to škola, která se stále snaží udržet atmosféru školy rodinného typu. Ačkoliv prochází několik let obrovským nárůstem kapacity, stále se snaží udržet a zvyšovat kvalitu vzdělávání. Pokusím se ji následně přiblížit.

7.3 Představení Základní školy Hradištko, Praha – západ

Historie

„Historie hradištské školy sahá až do roku 1875, kdy se 1. září tohoto roku mělo v ní začít poprvé vyučovat.

Vznik školy a události zhruba do roku 1900 popisují výňatky z knihy paměti okresní školní rady na Královských Vinohradech, kterou v roce 1898 sepsal K.V. Rais:

Před rokem 1875 školní mládež hradištská, pikovická, brunšovská a třebsínská chodila do školy do Štěchovic. Ale rozvodněná řeka Vltavy a kry ledu plovoucí v hučících vodách jejích bránily často po několik týdnů v roce řádnému a bezpečnému převozu dětí z břehu pravého na břeh levý. Kromě toho jsou Pikovice a Třebsín od Štěchovic dobrou hodinu vzdáleny. Překážky a nesnáze tyto maje na paměti podal obecní výbor dne 11. února 1873 žádost do Karlína o zřízení veřejné školy v Hradištku.

Vyjednávání protáhlo se až do roku 1875, kdy připisem školní rady karlínské ze dne 22. února bylo oznámeno, že veleslavená zemská školní rada svolila, aby se čtyři jmenované obce ze školního okresu Smíchovského vyškolily a prvním lednem roku 1876 aby se počalo na jednotřídní škole v Hradištku vyučovat. Na žádost obce byl potom počátek vyučování povolen od 1. září 1875 s tou podmínkou, když si školní obec od 1. ledna vše zapraví sama. Vyučování započalo nakonec 14. října 1875.

Dne 17. října byla školní budova farářem od sv. Kiliána p. Josefem Dykem slavnostně posvěcena. O třídu druhou byla škola rozšířena dne 1. března 1882, třetí třída přibyla dne 1. ledna 1887. Vyučování náboženství obstarávala duchovní správa od sv. Kiliána.

Ručním pracím ženským počalo se vyučovat 1.září 1881. Školní zahrádka zřízena byla současně se školou.“ (Dostupné z WWW: <https://www.zshradistko.cz/o-skole/historie-skoly/>).

„Z pramenů školní kroniky vyplývá, že škola aktivně pořádala nebo se podílela na velkém množství mimo výukových činností. Byla to především účast na sportovních, hudebních, matematických aj. soutěžích (zpočátku i branných), velké množství zájmových kroužků, účast na veřejných oslavách a akcích, exkurze, výlety, kulturní pořady, školy v přírodě, plavecké výcviky, celoroční projekty aj.“

(Dostupné z WWW: <https://www.zshradistko.cz/o-skole/historie-skoly/>).

„Průřezem historií školy uvádím nejzajímavější události a nárůst počtu dětí:

1875 – 1878 ředitelem školy Josef Hásek

1878 – 1899 – Jan Eduard Pazdera

1899 – 1918 – Václav Dudek

1918 – 1936 – Václav Kletečka

1936 – 1942 – Eduard Veleba

1942 – 1945 – škola mimo provoz z důvodu zabraného území (v publikaci “Vystěhované Hradištko” třeba na Stránkách MAS Posázaví.com najdeme více informací o období ze 2. světové války).

1945 – 1965 – Rudolf Donda

1965 – 1985 – Antonín Šindelář

1985 – ředitelkou – Mgr. Zdena Kučerová –58 žáků

od září 1989 –54 žáků

1993 – pro nízký počet žáků a nadstav kuchařek zrušena jídelna ve škole

1994 – ředitelkou Mgr. Jana Jelínková – 31 žáků

1996 – 36 žáků

2000 – 64 žáků

2005 – oslavy 130.výročí školy, které zahrnovaly pamětní listy a medaile, divadelní vystoupení, výstava pro veřejnost a setkání pamětníků

2011 – zahájena výuka v nově vystavěné budově – 76 žáků, polovina staré budovy přetvořena na prostory MŠ

2013 – ředitelem Mgr. Ondřej Hynek, DiS.

2014 – 145 žáků – zahájen prostor nové jídelny a historicky první 6. ročník na Hradištku

2015 – rozhodnuto o výstavbě třetí školní budovy na zahradě, výuka druhého stupně probíhá provizorně v pronajatých buňkách, škola má celkem 200 žáků

2016 – oslavy 140 let školy, otevření nového pavilonu, od 1. září je ve škole 232 žáků

2017 – 290 žáků

2019 – začíná rekonstrukce a přístavba tzv. staré budovy

2020 – byla rozšířena a zrekonstruována stará budova školy, byla zřízena přípravná třída, škola má 372 žáků a cca 40 zaměstnanců, 12. 9. 2020 slavnostní otevření v rámci oslav 710 let obce, škole je 145 let“ (nástěnka školy Základní škola Hradištko)

Úplnost a velikost školy

Základní škola Hradištko je škola venkovského typu. S aktuální rejstříkovou kapacitou 430 žáků. Škola je plně organizovaná s úplným prvním a druhým stupněm zpravidla se dvěma paralelními třídami v každém ročníku. Dle každoroční situace bývá pravidelně od školního roku 2020/2021 zřizována přípravná třída.

Škola je umístěna v centrální část obce Hradištko.

„V období přibližně mezi roky 2013 až 2021 prošla škola dynamickým rozvojem, kdy se změnila podoba původní malotřídní školy do dnešní. Prostředí a vybavení školy se pravidelně udržuje a průběžně rozvíjí. Škola disponuje 18 kmenovými třídami a dalšími 2 učebnami, zejména pro případ potřeby dělení žáků na menší skupiny. Jednu z nich používá i jako vybavenou počítačovou učebnu s kapacitou 20 žáků, vybavenou i technikou s řídicím softwarem, druhou z nich využívá operativně i jako kmenovou učebnu s menší

kapacitou. V každé z 20 tříd ve škole je k dispozici interaktivní a audiovizuální technika. Pro pedagogické účely je pokryta celá škola Wifi.“ (ŠVP 2023)

Více jak 80 % prostoru školy je přístupných bezbariérově.

„Škola nemá vlastní tělocvičnu, ale na všechny vyučovací hodiny má k dispozici tělocvičnu v místní sokolovně. Škola nemá vlastní jídelnu, ale spolupracuje se 2 školními kuchyněmi. Žákům 1. - 6. ročníku jsou vydávány obědy ve školní jídelně v hlavní budově, které připravuje školní kuchyně při MŠ Hradištko a obecní zaměstnanci obědy převáží každý den okolo 11. hodiny, aby mohl proběhnout hladký výdej obědů. Žáci 7. - 9. ročníku mohou docházet na obědy do nedaleké soukromé školní jídelny Lupalis.

Dynamický vývoj školy se odrazil i ve složení pedagogického sboru a nepřetržité potřeby zaplnění narůstajících pedagogických úvazků. Škola se proto snaží využít možnost financování škol pomocí PHmax a co nejvíce je využít pro rozvoj školy i samotných pedagogů kupř. v rámci tandemové výuky.“ (ŠVP 2023)

„Na kvalifikaci pedagogického sboru jsou kladeny běžné požadavky dané zejména zákonnými předpisy. V rámci možností jsou předměty vyučovány kvalifikovanými pedagogy s příslušnou aprobací nebo si pedagogové kvalifikaci průběžně doplňují a rozšiřují. U nekvalifikovaných učitelů je při nástupu vyžadováno vysokoškolské vzdělání nebo odpovídající předchozí pedagogická praxe, nejlépe obojí.

Pro odborný rozvoj pedagogického sboru vedení školy organizuje společné vzdělávání sboru i vytváří podmínky pro průběžné individuální vzdělávání. A to tak, aby každý pedagog absolvoval ročně min. 1 den vzdělávání. Většina pedagogů absolvovala několikadenní kurz pro práci při tzv. třídnických hodinách. Bez ohledu na dosažené vzdělání je od pedagogických pracovníků na všech úrovních vyžadován průběžný rozvoj, účast na dalším vzdělávání, kladný přístup k rozvoji kladného komunitního vnímání školy, používání veškerých metod a forem výuky, přispívání k celkovému rozvoji a růstu školy.“ (ŠVP 2023)

7.3.1 Školní vzdělávací program

Obec Hradištko má pouze tuto základní školu. Druhý stupeň slouží i jako spádový druhý stupeň pro žáky z nedaleké malotřídní základní školy ze Slap. Celkový počet žáků je složen ze zhruba 2/3 místních dětí a 1/3 dětí ze spádových obcí. Škola se dlouhodobě zaměřuje na všestranný obecný rozvoj žáků.

„Dynamický vývoj školy vede k neustálému vývoji kupředu, a proto se pracuje i na rozvoji materiálního zázemí sbírek. Postupně se škola více snaží svůj rozvoj zaměřit i na informační technologie, jazykovou vybavenost žáků a přírodovědné vzdělání.“ (ŠVP 2023)

Na druhém stupni nabízí škola žákům zvolit povinně volitelný předmět a věnovat se tak v rámci nabídky přírodovědným předmětům, humanitním předmětům, rozvoji jazykové i matematické gramotnosti či rozvoji pracovních kompetencí.

Nový školní vzdělávací program vznikl jako reakce na vývoj v posledních letech a vyplývající potřeby změnit základní strukturu ŠVP. Škola využila tuto možnost ve chvíli, kdy bylo zapotřebí implementovat nově změny související s úpravami informatiky v rámcovém vzdělávacím programu. Nový ŠVP školy, ze kterého jsem i čerpala pro tuto kapitolu se tvořil celým pedagogickým sborem. Za účelem se sejít v takovém počtu se v loňském roce vyhlásilo ředitelské volno a celý pedagogický sbor vyjel na tři denní setkání, kde se intenzivně nový školní vzdělávací program společnými silami tvořil.

Ve školním vzdělávacím jsou dle mého názoru efektivně začleněná průřezová témata pro 1. i 2. stupeň základního vzdělávání.

Průřezová témata dle RVP ZŠ:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

7.3.2 Volitelné předměty

Povinně volitelné předměty jsou voleny až od 7. ročníku. Tyto předměty jsou vhodné pro dívky i chlapce. Žáci mohou vybírat dle svého osobního zaměření nebo cíle budoucího vzdělání z následujících předmětů:

- Ekologický seminář
- Konverzace AJ
- Mediální výchova
- Přírodovědný seminář
- Paměti regionu
- Základy psychologie

Do nabídky z povinně volitelných předmětů patří volba druhého cizího jazyka. Vybírá se zde z německého, španělského a ruského jazyka. Od školního roku 2023/2024 je žákům z Ukrajiny nabídnuto místo druhého jazyka posílení anglického jazyka o hodiny, kdy se v ročníku dle rozvrhu vyučuje druhý cizí jazyk

7.3.3 Volnočasové aktivity a aktivity nad rámec výuky

Volnočasové aktivity, které škola nabízí, mají několik významů. Nejdůležitějším významem pořádání těchto aktivit vidím ve stmelování kolektivu a budování zdravého klima. Další význam vidím ve vzájemném rozvíjení se v sociálních a dalších oblastech. Volnočasové aktivity školy můžeme rozdělit podle jejich zaměření:

- zaměření na třídu – soutěže, výlety, školy v přírodě, celodenní a celotýdenní projektové dny
- zaměření na celou školu – celoškolské projektové týdny, oslavy k významným dnům, sportovní den
- zaměření na rodiny a přátele školy – Dýňobraní, Velikonoční tvoření, Školní ples, výroba dárek pro místní jubilanty v obci Hradištko

O všech aktivitách nad rámec výuky se můžeme dočíst i ve školní kronice či výroční zprávě školy.

7.3.4 Školní družina a školní klub

Na škole je dlouhodobě otevřeno 5 oddělení školní družiny pro žáky přípravné třídy a až po žáky třetích tříd. Působí zde 6 vychovatelek. Náplň školní družina vychází ze Školního vzdělávacího programu pro školní družinu. Vychovatelky společně pod vedením vedoucí vychovatelky tvoří Roční plán činností, který je každoročně tematicky zaměřený, je v souladu se školním ŠVP a respektuje pedagogiku volného času. Při plánování činností jednotlivých oddělení každá vychovatelka tvoří týdenní plán činností, které navazují na celoroční plán i na roční projekt ŠD.

Školní klub je na škole otevřen druhým rokem. Klub slouží starším dětem, zpravidla 4. – 5. třída, k trávení volného času po vyučování, než děti odejdou domů či na kroužky. Klub má svůj vlastní školní vzdělávací program a specifickou otevírací dobu. Vychovatelka plánuje činnosti zaměřené tak, aby děti kvalitně strávily volný čas po výuce, a přitom se dále všestranně rozvíjely.

Školní družina i školní klub primárně využívají jako svá oddělení kmenové učebny prvního stupně školy. Dále aktivně využívají školní zahradu. Dle domluvy mohou využít i další prostory obou budov. Pro každoroční akce např. Čertování či družinový karneval se využívá i prostor místní obecní tělocvičny.

7.3.5 Kroužky

Jelikož má škola poměrně velký počet žáků, snaží se tedy i o pestrou nabídku kroužků. Zpravidla nabízí kroužky, které se vedou prověřenými lektory. Lektoři mohou být i učitelé školy. Se školou spolupracují i místní organizace jako je třeba Rybářský svaz ze Štěchovic, TJ Hradištko apod.

Nabídka kroužků je známá zpravidla na začátku září v závislosti na rozvrhu školy, družiny, lektorů a množství dalších proměnných. Kroužky bývají zahájeny v říjnu.

Přihláška na kroužky je k vyzvednutí o koordinátora kroužků, ale od roku 2020 se škola snaží o elektronické přihlašování skrze Edookit.

Sportovní kroužky se nabízejí v závislosti na volné tělocvičně (sokolovně).

Kroužky pořádané školou:

- pohybové hry a jóga
- rybářská kroužek (při škole)
- dramatický kroužek
- kroužek angličtiny
- kroužek deskových her
- výuka hry na klavír a kytaru

Kroužky pořádané externími poskytovateli

- angličtina Lundonia
- judo

Kroužky pod TJ Hradištko

- gymnastika
- sport'ák
- základy míčových her
- akrobatický rokenrol
- kickbox klub Hradištko

7.3.6 Klima školy

Pokud bych měla zhodnotit celkové klima Základní školy Hradištko, řekla bych, že velký vliv na celkové klima má dynamika školy, se kterou se škola leta setkává. Velký růst žáků, zaměstnanců i zvěšování školních prostor se zde projevuje jako kdyby, se pořád někdo s něčím nebo s někým sžíval dohromady. Ovšem s pohledem zpátky do minulosti si troufám říct, že si vše nyní sedá, jak má. A začíná období klidnější. Školní rok 2023/2024 začal s novými předpisy, a i s novým složením vedení školy. Nutno podotknout, že během několika měsíců je zaznamenána lepší spolupráce mezi lidmi, mnohem klidnější průběh školního roku. Zmapovala jsem i úbytek kázeňských přestupků. Děti se projevují mnohem klidněji, s důvěrou a s respektem, což přisuzuji i dobré práci výchovných poradců pro oba stupně a metodika prevence, kteří tu jsou v podstatě

kdykoliv otevření ke konzultacím o postupech pedagogům a dalšímu personálu školy. Od vedení se dostává více podpory svým zaměstnancům. Hledají se společná řešení v různých situacích. Všichni kolegové projevují snahu o společný cíl a to je, motivovat žáky ke vzdělávání a společně je vybavovat takovými kompetencemi, aby byli jednou úspěšní jak v dalším následném vzdělávání, tak i ve svém budoucím životě jako členové celé společnosti. Škola si klade za úkol, naučit své žáky, že je důležité zachovat řád. Mluví i o tom motto školního řádu, které zní, „zachovej řád, řád zachová tebe“.

Prostory školy jsou velmi útulné a prakticky řešené. I zde se vedení školy dlouhodobě snaží o komfort svých zaměstnanců i žáků. Úpravy prostor se konzultují s odborníky, s zřizovatelem, pedagogy i se školním parlamentem.

Venkovní prostory byly nějakou dobu zanedbávány z důvodu opakujících úprav budov, ale nyní se pozornost zřizovatele i vedení školy zaměřuje právě na tuto část školy. O důležitosti školních zahrad jsem se již zmiňovala. Při prohlídce venkovních prostor již nyní je vidět posun. Postupně přibývají aktivity pro děti. Zvelebují se i okrasná část zahrady. Pracuje se na vybudování části pro školní pěstování.

Zahrada se postupně stává místem pro setkávání žáků. Také se postupně stává často využívaným místem pro pořádání akcí školy pro děti i s rodiči.

Co se týče postoje rodičů vůči škole, z přírůstku žádostí o umístění svého dítěte do školy lze soudit, že škola velmi dobře působí i na rodiče. Kladně je hodnocena zejména pestrost kroužků, kvalita výuky jazyků a používané metody výuky. Rodičům se celkově líbí nastavení vzdělávání a přístup k dítěti, který dožaduje vnáší do života ve škole pan ředitel s podporou svých zástupců.

Na otázku, co je nevýhodou naší základní školy, je odpověď bezesporu – nedobrá dostupnost pro děti ze spádové školy ze Slap.

Škola je celkově vnímána společností velmi pozitivně.

Zdroje:

Školní nástěnky s tematikou představení naší školy a její historie

Školní vzdělávací program – ŠVP 2023 – Spolu s respektem. Dostupné z:

<https://drive.google.com/file/d/1REtnRTzVcFCIk4IqYkaEl36xs9RnWTwu/view>

www.zshradistko.cz

8 Písenná příprava na volnočasovou aktivitu

Pro tuto část bakalářské práce jsem vybrala téma jara a příchod mláďat. Konkrétně jsem družinové tematické odpoledne naplánovala tak, abychom vše stihli v daném časovém odpoledním bloku školní družiny, a zároveň dodržela celý tematický cyklus navázaný na roční plán činností školní družiny vycházející ze Školního vzdělávacího programu školní družiny naší školy.

Toto tematické odpoledne bylo realizováno dva týdny před Velikonocemi, kdy jsme se s dětmi zaměřili konkrétně na první jarní den a celý týden byl zaměřen na naše okolí. Jelikož naše škola je součástí vesnice, kde stále vidáme na procházkách dvorky se slepicemi, kachnami a další drůbeží, a blíží se Velikonoce, zvolila jsem slepice a kuřátka jako průvodce tématem. Po dobu své letité praxe se vždy snažím do svých týdenních plánů zařadit aktivity tak, aby děti vnímaly svět jako komplex, souvislosti mezi Zemí a člověkem a zároveň, aby v první řadě vnímali sami sebe jako součást místa, kde žijí a to vše v závislosti na ročním období a společenským událostem (svátky, významné dny, aktuální dění ve společnosti, apod.) V tomto případě je místo našich žáků, místem kde žijí - obec Hradištko a jeho okolí.

Téma odpoledne ve školní družině:

Jaro a příchod mláďat – Po slepičí stopě

Cílová skupina:

Mladší školní věk (6 – 9let, školní družina, žáci 1. stupně)

Specifikace věkové kategorie:

- vývoj kostry není dokončen
- rozumový rozvoj dítěte – silně ovlivňuje edukační prostředí

- vnímání – dítě lépe vnímá to, co je názorné, živé, co vzbuzuje bezprostředně emocionální reakci; nedokonalé vnímání prostoru a času
- pozornost se zlepšuje, v nižším věku může být labilní, vývoj záměrné pozornosti, kratší soustředění
- představy – jsou názorné, konkrétní, velmi živé, kde dochází k názornému poznání
- paměť – konkrétní, názorná, dobrá úroveň mechanické paměti, vývoj zrakové paměti
- fantazie – je kontrolovaná myšlením, zobecňovaní
- myšlení – konkrétní, dítě postupně osvojuje, nejprve na přítomnost a později minulost i budoucnost
- rozvoj řeči – probíhá v souvislosti s rozvojem ostatních psychických procesů, rozšíření aktivního i pasivního slovníku
- intelektuální city – zvědavost, radost z poznání a z dobře splněného úkolu, experimentuje a poznává
- estetické cítění – postupuje od fantastiky k realismu, věčnosti a střízlivosti, chápe komplexně
- mravní city – zřetelně se projevuje realismus, posuzuje konkrétně
- jednání dítěte – hodně impulzivní
- společenské vztahy – navazuje nové vztahy, dítě spíše extravertně zaměřeno
- zájmy a potřeby – potřeba pohybu, poznání, citové odezvy, sebeuplatnění

Specifika skupiny:

- počet účastníků zájmového vzdělávání v oddělení – 21 účastníků a tj. 19 dětí + 2 děti s PIPP a 1 dítě s IVP (kombinace poruch učení a chování)
- sociální situace ve skupině – běžná situace odpovídající heterogenní skupině, drobná různorodost sociální zkušenosti dětí, dlouhodobá snaha o udržení zdravého klimatu ve třídě. (soustavně a účelně minimalizace odlišností a stálé zefektivnění integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami); celková přátelská atmosféra – děti jsou již v ¾ školního roku spolu v přátelském poměru
- žáci běžné základní školy

Cíle:

Cíle byly stanoveny dle jejich dělení takto:

Dle míry konkrétnosti:

Obecný cíl – působit na všechny složky dítěte potřebné pro zdravý rozvoj dítěte prostřednictvím zvolených metod, které vedou k rozvoji kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a za daných možností co nejvýhodnější pro současný i budoucí stav životního prostředí

Konkrétní cíl – získat základní porozumění životnímu cyklu na planetě a jeho problémům a zároveň posilovat kreativitu a jemnou motoriku

Dle časového horizontu:

Dlouhodobý cíl – posílit všeobecně kladné hodnoty dítěte, získat zaujetí životním prostředím a motivaci k pro environmentálnímu jednání

Krátkodobý cíl – odpoledne ve školní družině (12:00 – 15:30); seznámení a přiblížení dětí se životem hospodářských zvířat na jaře

Dle složky osobnosti, kterou ovlivňujeme:

Cíle kognitivní – dítě získá základní znalosti o životě a významu hospodářských zvířat s ohledem na věk dítěte, dítě porozumí významu slepic pro člověka, dítě získá základní představu o procesu rozmnožování ptactva

Cíle afektivní – dítě rozvíjí environmentální senzitivitu, dítě pozitivně vnímá důležitost kontaktu s přírodou, dítě nabývá hodnot potřebných k pocitu zodpovědnosti za místo, kde žije

Cíle psychomotorické – dítě je schopné zvládat plnění zadaných úkolů v terénu, dítě vědomě opakuje chování potřebné ke splnění úkolů, dítě manipuluje dle instrukcí pedagoga s pomůckami

Zdůvodnění postupu v závislosti na cílech, skupině a podmínkách:

Inspirace

Inspirací pro tuto lekci bylo učivo v 1. až 3. třídě v předmětu Prvouka, kde je ve výuce v jarním období začleněno průřezové téma environmentální výchova. Toto učivo nám umožňuje naplňovat tematické okruhy environmentální výchovy na základní škole.

Motivace

Zejména v mladším školním věku je upřednostňován princip prožitku před zdůvodněním a racionálním vysvětlením. Pro tuto lekci byly zvolené zmíněné metody viz níže.

Během každé aktivity dochází k rozvoji klíčových kompetencí, které jsou definovány v RVP ZV. Jedná se konkrétně o kompetence k učení, kompetence sociální a personální, kompetence komunikativní, kompetence občanské a neposlední řadě o kompetenci k trávení volného času.

Rizika

S ohledem na věkové zvláštnosti dětí ve skupině je důležité vyvolávat jednotlivce pro udržení klidu a zachování plynulosti aktivit. Na začátku odpoledne je nutné děti předem poučit o bezpečném chování průřezem aktivit celého odpoledne. Zde proběhne jasné informování o hranicích volného pohybu dětí v rámci třídy a přilehlých prostor (chodba). Proběhne i poučení o bezpečném chování během samotného vyrábění. Děti jsou pod dohledem.

Postup:

1. fáze (30 minut)

Po obědě se děti odeberou s vychovatelkou do herny školní družiny, kde v rámci odpočinkových aktivit po vyučování proběhne seznámení s programem odpoledne. Následuje poslech čtení ze zvolené knihy s volnou nabídkou relaxačních aktivit k poslechu (odpočinek s polštářem na koberci, omalovánky s tématem slepiček, volná klidová hra)

2. fáze (45 minut)

Poté se s dětmi odebereme společně na koberec, kde v kroužku proběhne informování o bezpečném chování, informování o nadcházejícím programu společného odpoledne, seznámení s pomůckami, informování o časovém údaji vzhledem k samostatné práci. V kruhovém motivačním pohovoru s ukázkou obrázků probíhá frontální výuka, kdy

vychovatel vysvětlí několik základních informací, které jsou důležité k tématu. K výkladu využije způsob frontální výuky s názornými ukázkami. Po proběhlém k. kruhu se děti rozdělí na tři skupiny a pokusí se plnit jednotlivé úkoly na chodbě (tajenka, puzzle a složení vývoje slepice od vajíčka po dospělou slepici). Vychovatelka je pro děti pouze jako dohled a pouze motivačními otázkami děti vede k samostatné skupinové práci. Děti spolupracují mezi sebou. Vedou dialog. Řeší společně i individuálně překážky v plnění úkolů.

3. fáze (20 minut)

Po tomto úseku přichází přestávka na svačinu. Svačíme ve třídě, kde mají místo pro hygienu před a po jídle. Využívám čas pro sběr a vyhodnocení skupinových prací.

4. fáze (45 minut)

Po svačině přichází část pro tvořivost. K dispozici máme všechny pomůcky. Děti si mohou volně vybrat místo u připravených stolečků ve tvaru ostrovů. Pracuje se podle předlohy. Po 40 minutách se společně sejdeme zpět na koberci a vyhodnocujeme obrázky. Děti se mohou dotazovat, co je zajímavé. Hodnotí se rozdílnosti a nápaditost obrázků. Přirozeně přecházíme do společné reflexe tematického odpoledne.

5. fáze (30 minut)

Závěrečná společná reflexe s dětmi. Děti hodnotí i spolupráci mezi sebou. Přicházejí otázky k ověření nabytých znalostí a zkušeností.

(6. fáze – do uzavření školní družiny)

Přechod dětí na školní zahradu, kde probíhá volná hra. Děti se mohou již dle svého rozhodnutí ještě společně zahrát hru Honzo, stávej! Nebo obnovu pohybové hry Kuřátka, kuřátka hejbejte se! Mohou si vykreslit školní chodník obrázky s jarními a velikonočními motivy. Společně ještě trávíme cca 30 minut. Postupně děti již odcházejí domů.

Doba trvání: 210 minut (včetně doby přesunu mezi jednotlivými činnostmi)

Prostředí: učebna ŠD, společná chodba sousedící se třídou, školní zahrada

Metody:

- metoda slovní – rozhovor
- metoda názorně demonstrační – pozorování, ukázky obrázků
- metoda dovednostní – praktická – samostatná výroba obrázku
- aktivizující metoda – reflexe na závěr

Pomůcky: Kniha Nevěřte slepicím (Miloš Kratochvíl), omalovánky s jarní tematikou a s motivem slepic, tajenka, puzzle s obrázky zvířátek ze dvorku a jejich mláďata, výtvarné potřeby (nůžky, lepidla, zbytky barevných papírů – recyklace, kreslicí kartony formátu A3, černé perm. fixy), encyklopedie, obrázky se zvířátky

Techniky hodnocení výstupu:

Dotazovací techniky v průběhu výuky – volíme takové otázky, které umožní identifikovat míru žákova porozumění probíraného tématu a porozumění zadání jednotlivých úkolů.

Volíme otázky: Jak tomu rozumíš? Jak budeš postupovat? Apod.

Struktura lekce:

- motivace (Četba, omalovánky)
- kruhový motivační pohovor s ukázkou obrázků
- jádrová činnost – představení života Kura domácího
- vypracování úkolů ve skupině
- (hygiena + svačtinová pauza)
- tvoření obrázku s kuřátko
- reflexe
- volná hra na školní zahradě

Zhodnocení lekce a dosažení cílů, sebereflexe pedagoga:

Z pohledu dosažení cílů si myslím, že odpoledne proběhlo bez větších překážek a cíle byly splněny. Činnosti byly volené tak, že na sebe snadno navazovaly a děti dobře spolupracovaly i mezi sebou. Byla dodržena i přestávka na odpočinek. Po celou dobu zde byla podporována tvořivost, která je velmi důležitou součástí školní družiny. Dokážu si představit i mnoho dalších aktivit, které by se mohly spojit s postavou slepice. Děti mladšího i staršího věku mají toto zvíře velmi v oblibě. Nicméně toto zvíře k nám přichází prostřednictvím pohádek od útlého věku dítěte v mnohých zpracování. Slepice jsou často spojené i s humorem, což je také pro děti velmi důležité. Pro mě, jako vychovatelku, je vždy důležité, aby děti aktivity bavily, aby zde probíhala plynulost mezi aktivitami, bylo cítit uvolnění a byl úsměv na obou stranách. Závěr bych zmínila, že vybrané téma je vhodné i jako start k nadcházejícímu období Velikonoc.

9 Závěrečná reflektivní úvaha o studiu

Pokud opravdu budu upřímně reflektovat svůj průběh na současné bakalářské studium, tak vidím vlastně své studium jako přirozený posun ve svém profesním i lidském životě. Já jako člověk se svými osobnostními rysy cítím, že jsem od mala chtěla lidem pomáhat, starat se o ně a jakkoliv jim pomoci k „lepšímu“ životu. Lhostejnost mi je cizí. Už jako dítě jsem přemýšlela, proč se někomu v životě nedaří, proč něco nejde dělat lépe, proč si lidé ničí zdraví apod. Dobrým základem mi bylo nastavení žebříčku hodnot už od útlého dětství. Byla jsem vychovávána v plné rodině. Život se svými dvěma sestrami jsem neměla úplně snadný. Narodila jsem se v rodině, kde pracovitost a píle byly podtrhovány jako cesta ke kvalitnímu a lepšímu životu. Vyrostla jsem na vesnici, kde se volný čas trávil v přírodě, a byly jsme se sestrami odkázané na hry na naší zahradě a pohybové hry na návsi. Když se hlouběji zamyslím, tak po celou dobu období mého dětství mě nedostatky v podstatě všeho druhu formovaly a připravovaly na profese vychovatele či pedagoga volného času. Profesi vychovatelky ve školní družině vykonávám již 14. rok. K této práci jsem se dostala, když se teď zamyslím, zcela nečekaně. Obor střední školy Sociální péče jsem si vybrala s ohledem na své životní hodnoty a celkový přístup k životu. Život mi zamíchal s kartami a zůstala jsem jako maminka malého dítěte sama. Začala jsem řešit svou životní situaci. Na nedaleké vesnické škole se uvolnilo místo vychovatelky ve školní družině a já toto pracovní místo i s obavami, co mě čeká, vzala. Velmi rychle jsem cítila, že jsem na správném místě a své dosavadní zkušenosti a znalosti ze sociální sféry i zde mohu využít. Musela jsem si velmi rychle doplňovat kvalifikaci a další potřebné vzdělání. Naštěstí se mnohé prolíná oběma obory. Základy psychologie, prevence sociálně-patologických jevů, zdravotvěda, sociální pedagogika a mnohé další. Postupně jsem se vypracovala, i díky celoživotnímu studium oboru Vychovatelství na Univerzitě Kalově, na vedoucí školní družiny. Při sebereflexi otazníky vyplývající z práce ve školní družině mě nutily hledat odpovědi ve všech oborech pedagogiky. Prostřednictvím dalších seminářů, vzdělávacích kurzů, workshopech, ale i v literatuře (nejen odborné) jsem se stále víc a víc na sobě snažila pracovat.

Bohužel postupně s proměnou společnosti, s proměnou lidských hodnot, a v neposlední řadě s proměnou životního prostředí, jsem cítila, že se mi opět v praxi ukazují mezery.

Mezery měly podobu špatně volenými formami práce, nedosáhnutí cílů nebo narůstající nekázeň. Zvolila jsem další studia o krok výš, a to je právě toto studium již v úrovni bakalářského studia na pedagogické fakultě. Jako člověk i jako profesionál mám pedagogickou fakultu právě na Univerzitě Karlově v neskonale úctě a ve velkém respektu.

V každé fázi mého vzdělávání v pedagogických disciplínách jsem měla obrovské štěstí na vyučujícího. Když přemítám o jednotlivých přednášejících, se kterými jsem měla tu čest se potkat na univerzitě nebo se mi jejich literatura dostala do rukou, zanechalo to ve mně říkajíc další kousek stavebnice, která ze mě buduje stále lepšího a lepšího profesionála i člověka. Pokud se zpětně podívám na náplň studií, vidím zde provázaný systém komplexního vzdělávání pro vychovatele. Není oblasti, kde by se mi nedostalo kvalitního vzdělání. Nastupovala jsem do prvního ročníku, sice jako člověk z praxí, ale jako žena s nízkým profesním sebevědomím a na konci jsem se upevnila, a ještě naopak zdokonalila v oblastech, ve kterých jsem si nikdy nemyslela, že to dokážu. Například jsem po úrazu prstů a bez hudebního cítění, a dnes, díky paní doktorce Hurníkové, hraji oběma rukama na klavír základní lidové písničky. To jsem vždy cítila jako svůj obrovský pedagogický handicap. Dala jsem to jako příklad právě z důvodu, že hudební činnosti ve volném čase mají mnohostranný cíl působení na zdravý vývoj dítěte. A já jim nemohla v tomto být dobrým pedagogem.

Průběhem celého studia jsem si plnila své nejtajnější profesní cíle. Pro příklad: naučit se psát kazuistiky, prohloubit si vhled do speciální pedagogiky, umět odargumentovat své pracovní postupy, lépe a profesionálně komunikovat s rodiči, a mnohé další.

Jako člověk, který dává důraz na všeobecný přehled člověka a otevřenost dalšímu vlastnímu růstu budu určitě pokračovat v dalším vzdělávání. Díky vhledu do předškolní pedagogiky a pedagogiky volného času pro dospělé, které mi obor poskytl, jsem se rozhodla dále doplňovat své vzdělání i tímto směrem. Nikdy nebyly mé ambice stát se učitelem v pravém slova smyslu. Po loňském úspěšném složení ústní státní zkoušky jsem si musela dát roční přestávku ve studiích z důvodu mentálního odpočinku po náročných životních událostech v rodinném životě. Nakonec i toto rozhodnutí udělala již žena, která díky studiím velmi dozrála. Věřím, že takto moudřejší, vzdělanější a zralejší člověk budu ve své profesi dětem ještě užitečnějším průvodcem na cestě k dospělosti.

Jsme již na konci mého portfolia a pokud jste právě u těchto řádků mé reflektivní úvahy, ráda bych vám poděkoval za pozornost.

10 Seznam použité literatury a pramenů

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

CESNAKOVÁ, Katarína; HÁBOVÁ, Vlasta; KESANOVÁ, Michaela; MCKINNON, Kirsty; KOŤKOVÁ, Jana et al. *Zahrada, která učí*. [Kněžice]: Chaloupky, [2017]. ISBN 978-80-906417-2-3.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Ekologie čtená podruhé*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-713-7.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Didaktické zásady v přírodovědném vzdělávání: metodická příručka pro učitele biologie, chemie, fyziky, geografie, informatiky, matematiky a lektory environmentální výchovy*. [Praha]: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2022. ISBN 978-80-7603-289-7.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Didaktické přístupy k přírodovědnému vzdělávání předškolních dětí a mladších žáků*. Druhé, rozšířené vydání. [Praha]: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2019. ISBN 978-80-7603-051-0.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Živel Země: metodické listy k realizaci environmentální výchovy na ZŠ*. [Praha]: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2021. ISBN 978-80-7603-270-5.

HÁJEK, Bedřich. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-265-1.

HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011.

- HÁJEK, Bedřich a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- HEDERER, Josef. *Životní prostředí a výchova*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-88-7.
- KŘIVAN, Václav a STÝBLO, Petr. *Živá zahrada*. Kněžice: Chaloupky o.p.s. ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody Kněžice, 2016. ISBN 978-80-905613-9-7.
- KŘIVÁNKOVÁ, Dana. *Školní zahrada jako přírodní učebna*. 2. vyd. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2014. ISBN 978-80-87604-62-5.
- KŘIVÁNKOVÁ, Dana. *Školní zahrada jako přírodní učebna*. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87604-33-5.
- MÁCHAL, Aleš. *Malý ekologický a environmentální slovníček*. 5. vyd. Brno: Rezekvítek, 2008 dotisk. ISBN 80-86626-08-3.
- MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou: [metodická příručka pro začínající učitele a pedagogické pracovníky středisek ekologické výchovy]*. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1.
- MÁCHAL, Aleš; NOVÁČKOVÁ, Helena a SOBOTOVÁ, Lenka. *Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání: soubor učebních textů*. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87604-01-4.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- SKÝBOVÁ, Jana. *Environmentální výchovné projekty: pro učitelství MŠ a prvního stupně ZŠ*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-376-4.

Seznam použitých informačních zdrojů

https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf

www.zshradistko.cz

www.msmt.cz/mladez/metodicky-pokyn-k-postaveni-organizaci-a-cinnosti-skolnich-druzin

Zákon 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Dostupný na: [///C:/Users/42072/Downloads/skolskyzakon-1.1.2024%20 \(1\).pdf](file:///C:/Users/42072/Downloads/skolskyzakon-1.1.2024%20(1).pdf)

11 Seznam příloh

11.1 Obrázky č. 1 – č. 7

Obrázek č. 1 Část staré původní budovy školy před zahájením první rekonstrukce

Obrázek č. 2 Celé podoba budovy po přístavbě před další rekonstrukcí v roce 2019

Obrázek č. 3 Dokončení nové budovy „Pavilon“ – rok 2016

Obrázek č. 4 Otevření Pavilonu do plného provozu – rok 2016

Obrázek č. 5 Zahájení prací na školní zahradě - 2022

Obrázek č. 6 Průběh práce na budování školní zahrady – 2022 „Bosochodník“

Obrázek č. 7 Průběh práce na budování školní zahrady- 2022